

resultaten geteld

realisatie collegeprogramma 2006 - 2010

voorwoord

Met de komende gemeenteraadsverkiezingen in zicht kan de balans worden opgemaakt van de prestaties van het huidige college. In zijn eindverantwoording over het programma 2006-2010 'de stad van aanpakken' heeft het college zelf aangegeven dat 'Rotterdam er beter voor staat'. Daar twijfelt de rekenkamer niet aan, omdat elk resultaat, hoe beperkt dan ook, daaraan bijdraagt. Maar heeft het college ook zijn beloften waargemaakt?

In het collegeprogramma 2006-2010 'Een stad van aanpakken' heeft het college concreet gemaakt hoeveel beter Rotterdam er nu voor zou moeten staan. De vraag is of het college zijn ambities heeft waargemaakt. Daarover is de rekenkamer helder. Het college heeft nog niet de helft van zijn programma volledig gerealiseerd. Ook als daar de bijna gerealiseerde doelstellingen bij worden opgeteld komt het college nog niet verder dan 70 procent. Dat is geen indrukwekkende score.

Bovendien is een te hoog percentage van de doelstellingen oncontroleerbaar waardoor de prestaties van het college niet in zijn geheel kunnen worden beoordeeld. Dit geldt vooral voor de prestaties in het domein veilig. Van meer dan een derde van de geformuleerde doelstellingen kon niet worden vastgesteld dat de doelen zijn behaald. Daar kan en mag niemand tevreden over zijn. Hier ligt nog een belangrijke uitdaging.

Lang niet alle prestaties van het college zijn neergeslagen in het meetbare deel van de verantwoording over het collegeprogramma. Zo is bijvoorbeeld de relatief (nog altijd) goed draaiende haven niet direct terug te vinden in de indicatoren van de sociaal economische domeinen. Deze prestaties dienen naar de mening van de rekenkamer met een zekere terughoudendheid te worden betracht al was het alleen maar op grond van het feit dat de resultaten niet door de rekenkamer zijn gecontroleerd.

Ondanks alle opmerkingen die er zijn te maken blijft de rekenkamer bij zijn waardering voor deze Rotterdamse aanpak. Het Rotterdamse college is als een van de weinige colleges in dit land bereid en in staat om op deze transparante wijze verantwoording af te leggen over de geleverde prestaties. Dat is op zich al een compliment waard.

Voor haar onderzoek heeft de rekenkamer gesproken met medewerkers van ASR, dS+V, JOS, DMC en OBR. De rekenkamer is hen allen erkentelijk voor hun medewerking. Het onderzoek werd verricht door een team bestaande uit Willem Gordijn, Kees de Waijer, Wendy de Winter, Evelien van Rij en Ed Elferink (projectleider).

Paul Hofstra
Directeur Rekenkamer Rotterdam

deel 1 bestuurlijke nota

1 inleiding bestuurlijke nota

2 conclusies en aanbevelingen

10	2-1	hoofdconclusies
11	2-2	toelichting hoofdconclusies
14	2-3	aanbevelingen
14	2-3-1	aanbevelingen aan het college
15	2-3-2	aanbeveling aan de raad

3 reacties en nawoord

17	3-1	algemeen
17	3-1-1	reactie college
17	3-1-2	nawoord
17	3-2	reactie en nawoord bij hoofdconclusie 1
17	3-2-1	reactie van het college
18	3-2-2	nawoord
18	3-3	reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 2
19	3-3-1	reactie college
19	3-3-2	nawoord
20	3-4	reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 3
20	3-4-1	reactie college
21	3-4-2	nawoord
21	3-5	reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 4
21	3-5-1	reactie college
22	3-5-2	nawoord
22	3-6	reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 5
22	3-6-1	reactie college
22	3-6-2	nawoord
22	3-7	reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 6
23	3-7-1	reactie college
23	3-7-2	nawoord

deel 2 nota van bevindingen

1 inleiding nota van bevindingen

29	1-1	collegedoelen 2006-2010
30	1-2	doel- en vraagstelling
30	1-2-1	doelstelling
30	1-2-2	onderzoeksvragen
30	1-3	onderzoeksmethode
31	1-4	afbakening van het onderzoek

2 resultaten collegeperiode

33	2-1	inleiding
34	2-2	relevantie, controleerbaarheid en juistheid
34	2-2-1	relevantie

34	2-2-2	controleerbaarheid
34	2-2-3	juistheid
34	2-3	resultaten collegeperiode
34	2-3-1	behalen doelen collegeperiode
36	2-4	resultaat: rekenkamer versus college
37	2-5	resultaten per pijler
40	2-6	overige bevindingen
40	2-6-1	uitgangssituatie onduidelijk
40	2-6-2	technisch en niet inhoudelijk

3 ambitieverandering

41	3-1	inleiding
41	3-2	veranderingen in het definitieboekje
41	3-3	resultaten op de oorspronkelijke doelstellingen
	3-3-1	42
	3-3-2	42
	3-3-3	42
	3-3-4	42
	3-3-5	42
42	3-3-6	ambitieveranderingen
43	3-3-7	ambitieverlagingen
	Van	43
	In	43
	doelst	43
	doelst	45
49	3-4	ambitieverhoging
50	3-4-1	richting onbekend

4 economische crisis

53	4-1	inleiding
54	4-2	de economische crisis in de collegeverantwoording
54	4-2-1	totaalbeeld
54	4-2-2	doelstelling 3b reductie aantal WWB-uitkeringen
56	4-2-3	doelstelling 12a woningbouwproductie
58	4-2-4	doelstelling 12b startersleningen
60	4-2-5	doelstelling 20 hotelovernachtingen
62	4-3	het plan van aanpak economische crisis 'Rotterdam biedt
63	4-3-1	het plan van aanpak
63	4-3-2	relatie tussen plan van aanpak en het collegeprogramma
64	4-3-3	relatie tussen plan van aanpak en de
65	4-4	overige bevindingen
	4-4-1	66

deel 3 bijlagen

71	bijlage 1	lijst met afkortingen
73	bijlage 2	lijst met geraadpleegde bronnen
75	bijlage 3	lijst met geïnterviewde personen

77 **bijlage 4 overzicht realisatie collegeprogramma**

bestuurlijke nota

1 inleiding bestuurlijke nota

Dit college van B en W publiceerde in september 2006 zijn collegeprogramma 2006-2010 'De stad van aanpakken, voor een Rotterdams resultaat'. Het benoemde daarin 23 prioriteiten verdeeld over 53 doelstellingen die het in deze periode wilde realiseren. Het was daarmee het derde achtereenvolgende college dat zijn ambities concreet vastlegde en daarmee de mogelijkheid creëerde voor de raad om te controleren of het college zijn ambities waarmaakt, het college daarop aan te spreken en eventueel bij te sturen.

Het college presenteerde op 8 januari 2010 de eindverantwoording over zijn programma met de titel 'Rotterdam staat er beter voor, met meer perspectief voor Rotterdammers'. De rekenkamer heeft op verzoek van de raad beoordeeld of het college zich in deze eindverantwoording juist en volledig verantwoord over de collegedoelstellingen in het collegeprogramma 2006-2010.

De economische crisis is niet aan Rotterdam voorbij gegaan. De rekenkamer heeft daarom in dit onderzoek gekeken naar de reden voor het niet behalen van doelen. Zij heeft zich daarbij gefocust op die doelstellingen waarbij volgens het college de economische crisis een rol heeft gespeeld.

Gedurende de collegeperiode bleken doelen vaak niet controleerbaar of meetbaar. Mede hierom heeft het college een aantal doelen bijgesteld. De rekenkamer heeft daarover gerapporteerd in haar rapport Resultaten tellen, realisatie collegeprogramma in 2008. De rekenkamer is van mening dat doelstellingen slechts bij wijze van hoge uitzondering gewijzigd kunnen worden in een collegeperiode. Exogene of endogene factoren vormen geen reden om doelstellingen te wijzigen. Zij kunnen wel reden vormen voor het college om toe te lichten welke invloed deze factoren hebben op de beoogde resultaten en hoe het college hierop al dan niet heeft ingespeeld. Alleen dan kan het politieke debat goed gevoerd worden over de wijze waarop het college zijn ambities realiseert. De rekenkamer heeft in verband hiermee ook onderzocht in welke mate de oorspronkelijk geformuleerde doelstellingen zijn gerealiseerd.

In dit rapport geeft de Rekenkamer Rotterdam haar oordelen over:

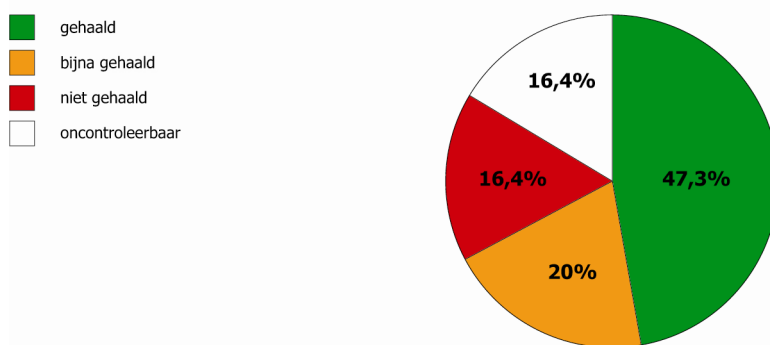
- de mate waarin het college zijn doelen uit het collegeprogramma 2006-2010 heeft bereikt;
- de mate waarin de oorspronkelijke doelen zijn gerealiseerd;
- de mate waarin volgens het college de economische crisis een rol heeft gespeeld bij het niet halen van de doelstelling.

2 conclusies en aanbevelingen

2-1 hoofdconclusies

Dit college is er niet in geslaagd al zijn ambities in het collegeprogramma 2006-2010 waar te maken. Het best presteerde het college op de pijler sociaal.

figuur 2-1: realisatie collegeprogramma 2006 - 2010

Deze hele collegeperiode was een groot percentage van de doelstellingen niet controleerbaar. Door extra waarborgen te creëren in het proces van totstandkoming van de verantwoording over de collegedoelen, heeft het college het aantal doelstellingen waar dit het geval was teruggebracht van 47% (25 doelstellingen) in 2007 naar 16% (9 doelstellingen) nu. Nog steeds een te hoog percentage. Belangrijkste oorzaak is dat het college bij de organisatie van de informatievoorziening onvoldoende rekening heeft gehouden met de momenten waarop het zich zou moeten verantwoorden.

Het college heeft gedurende zijn periode de resultaten over het algemeen positiever ingekleurd dan op basis van de onderliggende gegevens kan worden vastgesteld. In de eindverantwoording komt het college nog in acht gevallen tot positievere oordelen dan de rekenkamer.

Het college heeft niet inzichtelijk gemaakt welke mogelijke gevolgen de economische crisis heeft voor het realiseren van de collegedoelen en hoe het daarop heeft ingespeeld. Dit beperkt de mogelijkheden van de raad om het college op de resultaten van zijn beleid aan te spreken.

De verantwoording over de collegeperiode 2006-2010 is niet bij alle doelstellingen volledig en/of transparant. De raad heeft daardoor niet bij alle doelstellingen de

informatie die relevant is om het college aan te kunnen spreken op zijn verantwoordelijkheden.

Het tussentijds wijzigen van collegedoelen leidt tot verlies aan informatie voor de raad, omdat in principe alleen nog over de gewijzigde doelen wordt gerapporteerd. De mate waarin de oorspronkelijke doelen zijn gehaald is niet duidelijk en de omstandigheden die aanleiding waren voor het wijzigen van de doelstellingen verdwijnen uit beeld.

2-2 toelichting hoofdconclusies

1. Dit college is er niet in geslaagd al zijn ambities in het collegeprogramma 2006-2010 waar te maken. Het best presteerde het college op de pijler sociaal.

tabel 2-1: realisatie collegeprogramma 2006-2010

pijler	aantal	100%	80%-100%	< 80%	?
doelstellingen					
sociaal	18 – 100%	10 - 55,6%	4 - 22,2%	1 - 5,6%	3 - 16,7%
veilig	15 – 100%	6 - 40,0%	2 - 13,3%	2 - 13,3%	5 - 33,3%
wonen (fysiek)	8 – 100%	4 - 50,0%	2 - 25,0%	2 - 25,0%	0 - 0,0%
economie	14 – 100%	6 - 42,9%	3 - 21,4%	4 - 28,6%	1 - 7,1%
totaal	55 – 100%	26 - 47,3%	11 - 20,0%	9 - 16,4%	9 - 16,4%

- Op de pijler sociaal presteert het college het best. Kijkend naar de mate waarin het college zijn doelstellingen heeft gehaald of bijna gehaald, presteert het college het minst op de pijler veilig. Op de pijler economie heeft het college naar verhouding de meeste doelstellingen niet gehaald.
- Het college heeft negen van zijn doelstellingen niet gehaald: reductie van het aantal WWB-uitkeringen (3b), veilig ondernemen (10), afname geregistreerde incidenten in het openbaar vervoer (11b), startersleningen (12b), verkoop huurwoningen(14), oplevering bouwrijpe grond voor bedrijfshuisvesting (17a), participaties in vernieuwende bedrijven (19a), bevorderen autobereikbaarheid binnenstad (23a) en bevorderen P & R parkeerplaatsen (23b).
- Van vier van deze doelstellingen heeft het college ook geen enkele jaarlijkse mijlpalen gehaald of bijna gehaald: afname geregistreerde incidenten in het openbaar vervoer (11b), startersleningen (12b), participaties in vernieuwende bedrijven (19a) en bevorderen autobereikbaarheid binnenstad (23A).
- De enige doelstellingen waar het college alle mijlpalen heeft gehaald zijn: extra programma's op school (2b), minder voortijdig schoolverlaters (2d), schoon (7d) en sanering regelgeving (18a).

¹ = gehaald, = bijna gehaald, = niet gehaald, = oncontroleerbaar

2. Deze hele collegeperiode was een groot percentage van de doelstellingen niet controleerbaar. Door extra waarborgen te creëren in het proces van totstandkoming van de verantwoording over de collegedoelstellingen, heeft het college het aantal doelstellingen waar dit het geval was teruggebracht van 47% in 2007 (25 doelstellingen) naar 16% (9 doelstellingen) nu. Nog steeds een te hoog percentage. Belangrijkste oorzaak is dat het college bij de organisatie van de informatievoorziening onvoldoende rekening heeft gehouden met de momenten waarop het zich zou moeten verantwoorden.

- De verantwoording over 2007 bevatte 25 doelstellingen waarvan de rekenkamer niet kon vaststellen of de mijlpaal gehaald is.
- In 2008 heeft het college een verbeterslag geïnitieerd. Definities zijn aangepast en ASR heeft de opdracht gekregen om voor het college de controleerbaarheid en juistheid te onderzoeken. Dit leidde tot een aanzienlijke reductie van de onzekerheid; er waren nog 13 doelstellingen waarvan de rekenkamer niet kon vaststellen of de mijlpaal is gehaald.
- De verbetering heeft zich doorgezet in 2009. Voor zover controleerbaar zijn alle uitkomsten relevant en juist. Er resteren nog steeds negen oncontroleerbare doelstellingen waarvan niet kan worden vastgesteld of deze gehaald zijn.
- Een van de oorzaken van oncontroleerbaarheid is dat informatie niet tijdig beschikbaar komt. Dit betreft bijvoorbeeld de vrijetijdsomnibus en de veiligheidsindex die pas in 2010 beschikbaar komen, terwijl al aan het begin van de collegeperiode duidelijk is dat het college zich eind 2009 over de hele periode dient te verantwoorden.
- Over twee doelstellingen is gedurende de hele collegeperiode geen controleerbare verantwoording afgelegd. Dat betreft: cultuur in de wijken (6e) en PGA Antillianen (8c). De reden hier is het ontbreken van een adequaat (controleerbaar) registratiesysteem.

3. Het college heeft gedurende zijn periode de resultaten over het algemeen positiever ingekleurd dan op basis van de onderliggende gegevens kan worden vastgesteld. In de eindverantwoording komt het college nog in acht gevallen tot positievere oordelen dan de rekenkamer.

- In de collegeverantwoording 2007 kwam het college bij 25 doelstellingen tot een oordeel, waar volgens de rekenkamer geen of geen controleerbare informatie beschikbaar was. Bij 12 andere doelstellingen vond het college dat het meer resultaat had geboekt dan volgens de rekenkamer het geval was. In de verantwoording 2008 was er sprake van vergelijkbare verschillen voor respectievelijk negen en één doelstelling.
- In de verantwoording over de hele collegeperiode gaat het nog om acht doelstellingen die het college positiever beoordeelde: vijf waar het college komt tot een uitspraak over de mate waarin het zijn doelen heeft gehaald zonder dat daarover betrouwbare informatie beschikbaar is en drie waar het college een beter resultaat presenteert dan volgens de rekenkamer het geval is:
 - Van doelstelling PGA Jeugd (8b) is het college van mening dat de doelstelling geheel is gerealiseerd. De rekenkamer kan dit echter slechts voor een deel vaststellen. Op basis daarvan komt de rekenkamer tot het oordeel 'bijna gehaald'.
 - De doelstelling Veilig ondernemen (10) omvat vier subdoelen met elk een eindresultaat. Het college weegt in zijn oordeel niet mee het subdoel dat in alle deelgemeenten 80% respectievelijk 70% van de ondernemers zich veilig moet voelen in de vestiging dan wel de omgeving van de vestiging. Omdat dit in slechts in vijf deelgemeenten het geval is komt de rekenkamer tot het oordeel dat de

- doelstelling niet is gehaald. Het college komt, zonder dit subdoel, tot het oordeel dat de doelstelling bijna is gehaald.
- Het aantal geregistreerde incidenten in het openbaar vervoer (11B) is voor tram en bus toegenomen in plaats van afgenomen. De doelstelling, afname, is daardoor volgens de rekenkamer niet gehaald. Het college spreekt zich hier niet over uit, omdat de huidige gegevens niet meer vergelijkbaar zijn met de gegevens uit 2004 die aan de basis van de doelstelling lagen.
 - Het college heeft de doelstelling taaltrajecten (1) gesplitst in twee subdoelen. Het college wijkt hiermee af van het definitieboekje. De rekenkamer vindt dit niet correct. Een deel van de resultaten is oncontroleerbaar. De rekenkamer kwalificeert daarom de hele doelstelling als oncontroleerbaar.
 - De rekenkamer constateert tevens dat het eindresultaat van het college bij de doelstellingen veilig ondernemen (10) en hotelovernachtingen (20) lager lag dan de nulmeting.
 - Het college stelt in zijn eindverantwoording dat de stad veiliger is geworden en het veiligheidsgevoel is vergroot. Het college baseert zich daarbij op de index 2009, maar die heeft betrekking op de situatie in 2008. Op basis van die uitkomsten oordeelde de rekenkamer eerder, in haar rapport Resultaten Tellen 2008, dat het college de desbetreffende mijlpalen 2008 niet gehaald had.
4. *Het college heeft niet inzichtelijk gemaakt welke mogelijke gevolgen de economische crisis heeft voor het realiseren van de collegedoelen en hoe het daarop heeft ingespeeld. Dit beperkt de mogelijkheden van de raad om het college op de resultaten van zijn beleid aan te spreken.*
- Het college geeft noch in het plan van aanpak economische crisis 'Rotterdam biedt Perspectief' noch in de collegeverantwoording aan welke keuzes het naar aanleiding van de economische crisis heeft gemaakt met betrekking tot de realisatie van de doelstellingen uit het collegeprogramma.
 - Een gedachte achter de systematiek van meetbare doelen en resultaten is dat het college meer mogelijkheden heeft om voor de raad inzichtelijk te maken tot welke resultaten de inzet van het college leidt. Uiteraard kunnen zich tijdens de collegeperiode nieuwe omstandigheden voordoen die de realisatie van doelen beïnvloeden. Het college dient transparant te zijn over de wijze waarop zij inspeelt op deze nieuwe omstandigheden. Het verbaast de rekenkamer daarom dat in het plan van aanpak economische crisis 'Rotterdam biedt Perspectief' de verwachte invloed van de economische crisis op de realisatie van de collegedoelstellingen nauwelijks een plaats heeft gekregen.
 - Het college vermeldt in de eindverantwoording dat het genoemde plan van aanpak ondersteunend is aan de realisatie van de collegedoelen. Het college heeft dat echter voor geen van de collegedoelen concreet gemaakt.
 - In de eindverantwoording geeft het college voor vier doelstellingen aan dat de economische crisis een negatieve invloed heeft gehad op de resultaten: reductie aantal WWB-uitkeringen (3b), woningbouwproductie (12a), startersleningen (12b) en hotelovernachtingen (20). Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat de invloed van de crisis inderdaad aannemelijk is.
 - Het college geeft bij deze doelstellingen niet aan of en zo ja welke maatregelen het heeft genomen om de negatieve invloed van de crisis op het resultaat te beperken en wat de invloed van die maatregelen is geweest op het behaalde resultaat.
5. *De verantwoording over de collegeperiode 2006-2010 is niet bij alle doelstellingen volledig en/of transparant. De raad heeft daardoor niet bij alle doelstellingen de informatie die relevant is om het college aan te kunnen spreken op zijn verantwoordelijkheden.*

- Bij drie doelstellingen heeft de rekenkamer vastgesteld dat het college niet volledig is in het vermelden van de redenen voor het niet realiseren ervan. Bij doelstelling 14 over de verkoop van 7.200 huurwoningen wees het college in de tweede bestuursrapportage 2009 op de economische crisis als oorzaak voor het niet halen van de doelstelling. In de eindverantwoording legt het college die relatie niet (meer), maar vermeldt evenmin de belangrijke oorzaak dat al aan het begin van de collegeperiode duidelijk was dat corporaties minder woningen voor verkoop zouden aanbieden. Ook bij de doelstellingen Meer Rotterdammers aan het werk (3a) en kleinschalige bedrijfsruimten (17b) noemde het college in de tweede bestuursrapportage de crisis als oorzaak zonder daar in de eindverantwoording op terug te komen.
- De uitgangssituatie voor een doelstelling is niet altijd vermeld, waardoor onduidelijk is in welke mate dit college heeft bijgedragen aan het resultaat.
- De toelichting is vaak technisch en niet inhoudelijk van aard, waardoor onduidelijk is wat dit college heeft gedaan om de doelen te realiseren en onduidelijk is waarom doelen uiteindelijk niet zijn gehaald ondanks het ingezette beleid.

6. *Het tussentijds wijzigen van collegedoelen leidt tot verlies aan informatie voor de raad, omdat in principe alleen nog over de gewijzigde doelen wordt gerapporteerd. De mate waarin de oorspronkelijke doelen zijn gehaald is niet duidelijk en de omstandigheden die aanleiding waren voor het wijzigen van de doelstellingen verdwijnen uit beeld.*

- Het college heeft sommige doelen gewijzigd van een prestatiedoelstelling naar een procesdoelstelling en rapporteert dan alleen over het proces. Dit ontnemt het zicht op de resultaten van de inzet van het college.
- Van de acht onderzochte ambitiewijzigingen is in zes gevallen de oorspronkelijk geformuleerde doelstelling niet gehaald. Dit betreft de volgende doelstellingen: brede scholen (2a), straatagenda's (6b), bestrijding hennepkwekerijen (9b), illegale verblijfsinrichtingen (9c), kleinschalige bedrijfsruimten (17b) en hotelovernachtingen (20). Twee oorspronkelijke geformuleerde doelstellingen heeft het college wel gehaald. Dit betreft bewonersinitiatieven (6a) en schoonniveau (7d).
- Het college blik in de eindverantwoording niet terug op de oorspronkelijk geformuleerde doelstellingen, maar geeft slechts bij uitzondering informatie over de mate waarin die zijn gerealiseerd. Ook licht het niet toe wat er is gewijzigd en waarom. Dit maakt het voor de raad lastig om de prestaties van het college goed te kunnen beoordelen.

2-3 aanbevelingen

Bij het formuleren van de hierna volgende aanbevelingen is de Rekenkamer Rotterdam ervan uitgegaan dat ook het volgende college de Rotterdamse aanpak met meetbare doelen voortzet. De rekenkamer heeft zich bij het formuleren van deze aanbevelingen mede gebaseerd op de voorgaande rapporten over deze collegeperiode. Zij beoogt hiermee bij te dragen aan een verdere verbetering van het werken met meetbare doelen.

2-3-1 aanbevelingen aan het college

- Draag zorg voor een goede overdracht van het systeem van werken met meetbare doelen.
- Neem daarin het volgende mee:
 - formuleer doelen SMART en leg ze vast in een definitieboekje;

- maak gebruik van de ervaringen die de afgelopen collegeperiode met het werken met meetbare doelen zijn opgedaan bij de diensten, in het bijzonder ASR en de Rekenkamer Rotterdam;
- wijzig de systematiek voor het rapporteren over de doelrealisatie zo dat doelstellingen niet 'bijna gehaald' kunnen zijn als het eindresultaat lager is dan de nulmeting/situatie aan het begin van de collegeperiode;
- hanteer uitsluitend prestatie- of effectdoelstellingen en geen procesdoelstellingen;
- sluit waar mogelijk aan op bestaande informatiesystemen. Als dat niet mogelijk is richt nieuwe informatiesystemen dan zo in dat al voor de verantwoording over de eerste mijlpaal adequate informatie beschikbaar is;
- draag ervoor zorg dat informatiesystemen aansluiten op de momenten waarop het college zich aan de raad verantwoordt over de realisatie van de doelen (31 december 2011, 2012 en 2013);
- doelen dienen gedurende de hele collegeperiode hetzelfde te blijven, tenzij de doelen evidente fouten bevatten of niet meetbaar of controleerbaar blijken te zijn;
- maak wijzigingen in doelstellingen inzichtelijk door ze te onderbouwen en duidelijk te maken welke overwegingen het college voor de wijzigingen heeft gehad;
- verbeter de toelichting op de collegeverantwoording over de mijlpalen en eindresultaten door aan te geven waarom doelstellingen al dan niet gehaald zijn.

2-3-2 aanbeveling aan de raad

In lijn met de aanbevelingen aan het college:

- voer het politieke debat met het college over de inhoud, in het bijzonder over de vraag waarom het college doelstellingen niet heeft gerealiseerd.

3 reacties en nawoord

3-1 algemeen

3-1-1 reactie college

Wij hebben kennis genomen van het rapport “Resultaten geteld” van de Rekenkamer Rotterdam. We constateren dat er grotendeels overeenstemming bestaat tussen rekenkamer en college, dat het aandeel technische fouten aanzienlijk is verminderd en bovenal dat Rotterdam er beter voorstaat. Verder komt de rekenkamer met bevindingen die wij in zijn algemeenheid onderschrijven. We nemen de aanbevelingen grotendeels over, waarbij wij enige opmerkingen plaatsen. Hieronder geven wij onze opmerkingen bij de conclusies van de rekenkamer.

3-1-2 nawoord

Het verheugt de rekenkamer dat er in belangrijke mate overeenstemming bestaat tussen het college en de rekenkamer en dat het college de aanbevelingen grotendeels over neemt.

3-2 reactie en nawoord bij hoofdconclusie 1

1. *Dit college is er niet in geslaagd al zijn ambities in het collegeprogramma 2006-2010 waar te maken. Het best presteerde het college op het gebied van sociaal.*

3-2-1 reactie van het college

Bijna 80% van de collegedoelstellingen is geheel (56%) of grotendeels (21%) behaald. Dit percentage valt naar verwachting nog hoger uit als aan het eind van deze raadsperiode de uitkomsten bekend zijn van de doelen waarvan nu nog geen resultaten beschikbaar zijn.

Naast deze vooraf opgestelde collegedoelen hebben wij aansprekende resultaten behaald met betrekking tot huiselijk geweld, het beleid ten aanzien van Oost Europeanen, de investeringen in de binnenstad en de aanpak van de economische crisis. Uit onze eindverantwoording blijkt dat Rotterdam er beter voorstaat dan aan het begin van de collegeperiode en dat er meer perspectief is voor alle Rotterdammers.

Geredeneerd vanuit de meetbare collegedoelstellingen klopt het dat op sociaal terrein de meeste doelen zijn gerealiseerd en in de economische pijler een aantal doelen op rood staat. Achteraf blijken de doelstellingen met betrekking tot economie (bijvoorbeeld de hotelovernachtingen) te kwetsbaar voor externe factoren. Gelet op het feit dat wij te maken hebben met een economische crisis van ongekende omvang is het beeld niet verwonderlijk.

Het negatieve oordeel ten aanzien van de pijler Veilig delen wij niet. 73% van de doelen is geheel (60%) of grotendeels (13%) behaald. Van de resterende doelen komen de gegevens nog beschikbaar, of is de raad specifiek ingelicht.

De resultaten van 7a en 7b wijkveiligheid komen in verband met de landelijke Veiligheidsmonitor, op 17 februari beschikbaar. Dit is al een bewuste versnelling ten opzichte van de normale verschijningsdatum.

Voor de cijfers van de veiligheid in het openbaar vervoer (doelstelling 11a) zijn wij afhankelijk van landelijke cijfers die naar verwachting in het voorjaar 2010 uitkomen.

Het college gaat nog verantwoording afleggen over bovengenoemde doelen. De rekenkamer rangschikt deze doelstellingen bij de “niet behaalde”. Dat vinden wij voorbarig.

3-2-2 nawoord

Bij zes doelstellingen erkent het college dat informatie niet betrouwbaar genoeg is maar kiest er vervolgens voor daar toch een (positief) oordeel aan te verbinden (zie tabel 3-3). Die bestuurlijke keuze mag en zal de rekenkamer niet maken. Haar opdracht is om onafhankelijk en objectief de juistheid van de collegeverantwoording vast te stellen. De rekenkamer stelt vast dat er geen controleerbare informatie beschikbaar is, waarmee het door het college genoemde hogere percentage aan behaalde doelstellingen kan worden onderbouwd. Controleerbaar is slechts 47% van de doelstellingen behaald en niet 56% zoals het college zegt.

De opmerking van het college dat de rekenkamer ‘te voorbarig’ is met haar oordeel dat de genoemde doelstellingen in het domein Veilig niet gehaald zijn begrijpt de rekenkamer niet. De rekenkamer heeft deze doelstellingen als ‘oncontroleerbaar’ gekwalificeerd, omdat er nog geen actuele informatie beschikbaar was. Dat geldt overigens voor ruim een derde van de doelstellingen in dit domein. Slechts 40% van de doelstellingen is controleerbaar behaald en geen 60% zoals het college concludeert. Of de veiligheidsindex 2010 dit resultaat positief zal beïnvloeden is voor de rekenkamer overigens nog de vraag. De veiligheidsindex 2009 wees eerder uit dat het college niet op koers lag: het had zijn mijlpalen 2008 niet behaald.²

De rekenkamer waardeert het positief dat het college zich ook verantwoord over resultaten die niet vallen onder de collegeprioriteiten en die niet zijn uitgewerkt in meetbare doelen. Het onderzoek van de rekenkamer richtte zich echter op die collegeprioriteiten en de daaraan gekoppelde 55 doelstellingen (zie bijlage 1 van de eindverantwoording). De rekenkamer kan daarom geen uitspraak doen over de betrouwbaarheid van de verantwoording van het college over het genoemde Sociaal Programma, het Integraal Veiligheidsbeleid, de Stadsvisie, het Akkoord van Rotterdam, Pact op Zuid en de organisatie van de Uitvoering.

3-3 reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 2

2. *Deze hele collegeperiode was een groot percentage van de doelstellingen niet controleerbaar. Door extra waarborgen te creëren in het proces van totstandkoming van de verantwoording over de collegedoelen, heeft het college het aantal doelstellingen waar dit het geval was teruggebracht van 47% (25 doelstellingen) in 2007 naar 16% (9 doelstellingen) nu. Nog steeds een te hoog percentage. Belangrijkste oorzaak is dat het college bij de organisatie van de informatievoorziening onvoldoende rekening heeft gehouden met de momenten waarop het zich zou moeten verantwoorden.*

² Zie resultaten tellen, realisatie collegeprogramma in 2008, Rekenkamer Rotterdam, juni 2009.

3-3-1 reactie college

Werken met afrekenbare doelstellingen is in veel opzichten nog een leerproces gebleken. In de afgelopen collegeperioden valt op dit gebied een grote vooruitgang te constateren. In deze collegeperiode zijn aanzienlijke stappen gezet ten aanzien van de controleerbaarheid en betrouwbaarheid van de collegeverantwoording. Het definitieboekje dat door de raad is vastgesteld bevat de nadere uitwerking van de collegedoelen in definities, uitgangssituaties, mijlpalen en informatiebronnen. Tussentijdse wijzigingen van doelen en definities zijn aan de raad voorgelegd. De ASR voert in aanvulling daarop eenmaal per jaar een audit uit naar de betrouwbaarheid van de verantwoording.

Het percentage targets dat door de rekenkamer als “wit” (niet meetbaar of controleerbaar) is beoordeeld, is in de afgelopen periode dan ook fors teruggedrongen.

tabel 3-1: oncontroleerbare targets

	2007	2008	2009
niet meetbaar en/of controleerbaar	45%	24%	16%

Met de rekenkamer zijn wij van mening dat nog een te hoog percentage doelen niet meetbaar en/of controleerbaar is. Voor een aantal doelstellingen (7a en 7b Wijkveiligheid en 6d Sportparticipatie) geldt dat de resultaten nog deze raadsperiode beschikbaar komen. Zodra de gegevens beschikbaar zijn zal de raad hierover worden geïnformeerd.

Bij een aantal doelstellingen (1 Taaltrajecten, 6e Cultuur in de wijken, 8c PGA Antillianen, 9c Illegale verblijfsinrichtingen en 21a Kansenzones) is het ons, ondanks de in gang gezette verbeteracties, niet, of gedeeltelijk, gelukt om de administratie volledig op orde te krijgen. Wij adviseren onze opvolgers om de omschrijvingen en definities al vanaf de start helder en ondubbelzinnig te formuleren en, direct aansluitend, de administratie op orde te maken. De aanbevelingen van de rekenkamer inzake het werken met prestatie-indicatoren onderschrijven wij voor een belangrijk deel. Ook maken wij graag gebruik van de expertise van de rekenkamer bij de vertaling van de nieuwe collegedoelen in een adequaat definitieboekje. Wij zouden ervoor willen pleiten dat de rekenkamer in een volgende collegeperiode een oordeel geeft over het definitieboekje.

3-3-2 nawoord

De reactie van het college is in lijn met de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer en geeft verder geen aanleiding tot opmerkingen. De rekenkamer is graag bereid haar expertise in te zetten voor een verdere verbetering van het werken met meetbare doelen.

3-4 reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 3

3. Het college heeft gedurende zijn periode de resultaten over het algemeen positiever ingekleurd dan op basis van de onderliggende gegevens kan worden vastgesteld. In de eindverantwoording komt het college nog in negen gevallen tot positievere oordelen dan de rekenkamer.

3-4-1 reactie college

Ten onrechte concludeert de rekenkamer dat de resultaten positiever zijn ingekleurd. Wij hebben een verantwoorde en beargumenteerde invulling gegeven aan de resultaten. Onderstaand gaan wij kort in op de belangrijkste verschillen. De detailuitwerking is weergegeven in de bijlage. Het algemene beeld is als volgt.

tabel 3-2: verschillen college - rekenkamer

	groen	oranje	rood	wit
college	57%	21%	13%	9%
rekenkamer	47%	20%	16%	16%

De rekenkamer geeft aan dat bij 9 van de 56 doelstellingen niet vastgesteld kan worden of de doelstelling is behaald (score wit; 16%). Bij 4 van deze doelstellingen (7a en 7b wijkveiligheid, 6d sportparticipatie en 11a veiligheid openbaar vervoer) is er geen resultaat 2009 beschikbaar, zoals ons college eerder heeft aangegeven in het definitieboekje. Bij deze doelstellingen geldt een beperkte periodieke beschikbaarheid van gegevens, waardoor bij het opstellen van de eindverantwoording 2009 nog geen gegevens beschikbaar waren. Op dit punt komt het oordeel van ons college en de rekenkamer overeen.

De andere 5 doelstellingen (1 taaltrajecten, 6e cultuur in de wijken, 8c PGA Antillianen, 9c Illegale verblijfsinrichtingen en 21a Kansenzones) scoren volgens de rekenkamer wit vanwege de on(volledig) controleerbaarheid van de gegevens. Ons college onderschrijft de bevindingen van de rekenkamer op dit punt, maar blijft desondanks bij de gepresenteerde gegevens in de eindverantwoording (groen). Op dit moment is dit het beste cijfermateriaal dat voorhanden is. De gerapporteerde prognose geeft de best mogelijke weergave van de werkelijkheid.

Eenzelfde redenering gaat op bij doelstelling 8b (PGA Jeugd), waarbij een belangrijk deel van de prognose door de rekenkamer als controleerbaar wordt aangemerkt. Hierdoor komt ons college uit op groen en de rekenkamer op oranje.

Bij doelstelling 10 “Veilig Ondernemen” is de rekenkamer van oordeel dat deze niet is behaald (rood), ondanks dat het resultaat op meer dan 80% van de doelstelling is uitgekomen (oranje). Argumentatie van de rekenkamer is dat bij een aantal deelgemeenten het veiligheidsgevoel onder de norm is uitgekomen. Ons college rapporteert op grond van het totale gemiddelde resultaat. Het oordeel van de rekenkamer is gebaseerd op de monitor “Veilig ondernemen 2009” die al 30 juni

2009 aan de raad is toegezonden. In de monitor worden de resultaten in en rond de vestiging, zowel voor de stad als voor de deelgemeenten, aangegeven. De raad is daarbij geïnformeerd over de structurele aandacht die veilig ondernemen vraagt, evenals de acties die naar aanleiding van de overvallentop 2008 zijn genomen.

Met betrekking tot het aantal incidenten in het Openbaar Vervoer (11b) is ons college van mening dat de eindwaarde niet zonder meer kan worden vergeleken met de beginwaarde (wit). Doordat er veel veiligheidsmaatregelen zijn genomen, is het aantal geregistreerde incidenten toegenomen. Maatregelen zoals een toename van camera's en de invoering van de OV chipkaart, in combinatie met tourniquets, hebben gezorgd voor meer veiligheid, maar ook voor meer geregistreerde incidenten. De raad is in juni 2009 per brief geïnformeerd over de andere wijze van registratie van incidenten. De rekenkamer oordeelt dat de doelstelling van een afname van het aantal incidenten evenwel niet is behaald (rood).

3-4-2 nawoord

Onafhankelijk onderzoek en oordeelvorming van en door de rekenkamer vraagt om een digitale beantwoording van de vraag of het college zijn doelen heeft gehaald. De rekenkamer kan en mag hierin geen (politieke) keuzes maken en toelichtingen van het college aan de raad laten meewegen. Alleen de afgesproken resultaten tellen. De reactie van het college op deze hoofdconclusie ziet de rekenkamer daarom als een toelichting voor de raad op de keuzes die dit college heeft gemaakt bij het opstellen van de eindverantwoording.

3-5 reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 4

4. *Het college heeft niet inzichtelijk gemaakt welke mogelijke gevolgen de economische crisis heeft voor het realiseren van de collegedoelen en hoe het daarop heeft ingespeeld. Dit beperkt de mogelijkheden van de raad om het college op de resultaten van zijn beleid aan te spreken.*

3-5-1 reactie college

De economische crisis heeft vooral een negatieve invloed op de reductie van het aantal WWB'ers (3b), de woningbouwproductie (12a) en het aantal hotelovernachtingen (20). De rekenkamer beoordeelt dit als aannemelijk.

Ons college laat zich aanspreken op zowel de resultaten van het collegeprogramma, als de uitvoering van het plan van aanpak economische crisis. Waar het collegeprogramma een integraal en lange termijn karakter heeft, zijn het plan van aanpak "Economische crisis" en het "Akkoord van Rotterdam" vooral bedoeld om, samen met het bedrijfsleven en overige maatschappelijke partners, snel en adequaat in te spelen op de economische crisis. Beide plannen zijn dusdanig verschillend in fase en doel, dat wij in de eindverantwoording geen expliciete relatie hebben gelegd tussen de uitvoering van de collegedoelen en het plan van aanpak economische crisis.

Vrijwel alle crisismaatregelen zijn ondersteunend aan de realisatie van de collegedoelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor meer Rotterdammers aan het werk, de woningbouwproductie, kansenzones, het aantal hotelovernachtingen en het bereik van de schuldhulpverlening.

3-5-2 nawoord

De rekenkamer onderkent de verschillen tussen het collegeprogramma enerzijds en het plan van aanpak 'Economische crisis' en het 'Akkoord van Rotterdam' anderzijds. Dit neemt niet weg dat dit college aan het begin van zijn termijn keuzes heeft gemaakt en doelstellingen heeft vastgelegd. Dat zijn de beloften van dit college aan de burgers van Rotterdam. De economische crisis kan het moeilijker of zelfs onmogelijk maken die beloften na te komen. Het college dient daar transparant over te zijn om daarmee de raad in de gelegenheid te stellen het debat aan te gaan over de vraag of en zo ja hoe de desbetreffende prioriteiten toch kunnen worden gerealiseerd. De kritiek van de rekenkamer richt zich op het feit dat die transparantie ontbreekt. Uit de genoemde stukken wordt niet duidelijk of en zo ja hoe het college voor de doelstellingen heeft ingespeeld op de economische crisis en of hiermee (al) resultaten geboekt zijn.

3-6 reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 5

5. *De verantwoording over de collegeperiode 2006-2010 is op onderdelen niet volledig en/of transparant. De raad mist daardoor informatie die relevant is om het college aan te kunnen spreken op zijn verantwoordelijkheden.*

3-6-1 reactie college

Er is een volledige, integrale verantwoording aan de raad voorgelegd. Zoals aangegeven bij 1. gaan wij, naast de voortgang van de specifiek meetbare collegedoelen, uitgebreid in op de overkoepelende programma's.

De rekenkamer plaatst kanttekeningen bij de volledigheid van de toelichtingen op de resultaten en het soms technische karakter. Opzet van de rapportage is om kort en bondig de resultaten toe te lichten. Bij substantiële afwijking van de doelen vindt een analyse plaats van de oorzaken van het niet behalen.

De rekenkamer plaatst ook kanttekeningen bij het ontbreken van de uitgangssituatie (nulwaarde) bij de doelen en het gegeven dat sommige doelen een procesmatig karakter hebben, in plaats van een prestatie of effect. Bij onderdeel 6 van de bestuurlijke reactie geven wij onze zienswijze hierover.

3-6-2 nawoord

Dat het college zich in zijn eindverantwoording spiegelt aan het collegeprogramma 2006-2010 en daarin ook de overkoepelende programma's betreft vindt de rekenkamer een logische keuze. Hiermee wordt een meer samenhangend beeld geschetst dan als er puur over de doelstellingen uit het definitieboekje zou worden gerapporteerd.

Het onderzoek van de rekenkamer richtte zich echter op de meetbare doelstellingen uit het definitieboekje en de verantwoording daarover. De informatie daarover in de eindverantwoording kan beter. Nu is het vaak moeilijk om te bepalen en te beoordelen welke prestaties het college nu feitelijk geleverd heeft om zijn doelstellingen te halen.

3-7 reactie college en nawoord bij hoofdconclusie 6

6. *Het tussentijds wijzigen van collegedoelen leidt tot verlies aan informatie voor de raad, omdat in principe alleen nog over de gewijzigde doelen wordt gerapporteerd. De mate waarin de oorspronkelijke doelen zijn gehaald is niet duidelijk en de omstandigheden die aanleiding waren voor het wijzigen van de doelstellingen verdwijnen uit beeld.*

3-7-1 reactie college

Tijdens deze collegeperiode zijn in totaal 20 doelstellingen aangepast. Zoals de rekenkamer aangeeft is het merendeels van deze wijzigingen ingegeven door de wens van ons college om de door de rekenkamer als oncontroleerbaar aangemerkte doelstellingen zodanig aan te passen dat alsnog een uitspraak kan worden gedaan over de realisatie van het doel. De rekenkamer is van mening dat deze aanpassingen in de doelstellingen en/ of definities in de meeste gevallen ook hebben geleid tot wijzigingen in de ambities. Over de vraag of dit een ambitieverlaging of verhoging betreft verschilt ons college van mening met de Rekenkamer. Van de 20 wijzigingen is naar onze mening in 5 gevallen sprake van een ambitieverhoging en in 4 gevallen sprake van een ambitieverlaging.

Daarbij zijn wij van mening dat het noodzakelijk is om ambities bij te stellen als een doelstelling door omstandigheden onhaalbaar is geworden. Naar onze mening is resultaatgerichte sturing het meest gebaat bij doelstellingen die ambitieus en realistisch zijn. Belangrijkste voorbeeld is de bestrijding van illegale bewoning (9a), illegale hennepkwekerijen (9b) en (9c) illegale verblijfsinrichtingen. Vanwege de succesvolle aanpak was de oorspronkelijke productie doelstelling, zoals het aantal ontmantelingen van hennepkwekerijen, niet meer haalbaar. Deze doelstellingen zijn aangepast naar een proces doelstelling. Er is hier geen sprake van een ambitieverlaging, maar een aanpassing van de meting die meer recht doet aan de aard van de doelstelling.

Om deze reden ontraden wij de aanbeveling van de rekenkamer om in het vervolg geen procesdoelstellingen meer te formuleren en de aanbeveling dat doelstellingen de gehele collegeperiode hetzelfde blijven, tenzij de doelen evidente fouten bevatten, of niet meetbaar of controleerbaar blijken te zijn.

Uiteraard dienen wijzigingen van de doelstellingen en/of definities aan de raad te worden voorgelegd, zoals de motie Pastors voorschrijft. Ons college is van mening dat zodra een aanpassing is vastgesteld door de raad, de nieuwe doelstelling het richtpunt wordt. Het vergelijken van de realisatie met de oorspronkelijke doelstelling vinden wij daarmee niet meer relevant.

3-7-2 nawoord

De rekenkamer is het eens met het college dat resultaatgerichte sturing het meest gebaat is met doelstellingen die ambitieus en realistisch zijn. Als tussentijds blijkt dat hierin verkeerde inschattingen of keuzes zijn gemaakt, is dat echter geen aanleiding tot wijziging van de doelstelling maar tot een toelichting daarover bij de verantwoording.³ Een procesdoelstelling is primair van belang voor de interne sturing en beheersing en niet voor de sturing door de raad. In het voorbeeld dat het college geeft is de afname van het jaarlijks aantal opgerolde hennepkwekerijen van belang voor de vraag of die afname een gevolg is van het beleid van het college. Door een procesnorm te hanteren mist de raad deze informatie en kan daardoor het debat over de resultaten van het beleid niet voeren.

De rekenkamer blijft dan ook bij haar conclusies en aanbevelingen.

³ In Angelsaksische literatuur over goed (openbaar) bestuur aangeduid met 'comply or explain'.

tabel 3-3: bijlage - detailbevindingen bij juistheid en controleerbaarheid rapportage op collegedoelestellingen

nr	naam doelstelling	kleur		toelichting college
		college	rekenkamer	
1	Taaltrajecten	groen	wit	De doelstelling is gesplitst in (1a) gestarte taaltrajecten en (1b) % succesvol afgerond. Bij 1a (20.000 taaltrajecten) zijn college en rekenkamer van oordeel dat deze doelstelling is behaald. Bij 1b (71% succesvol afgerond) kwalificeert de rekenkamer de registratie als oncontroleerbaar (wit). Ons college deelt deze visie niet. De afgesproken doelstelling is gehaald en onomstreden. Het door ons college aangeleverde cijfermateriaal is accuraat en betrouwbaar en betreft het aandeel WI trajecten (en geen trajecten die daarmee qua afronding niet vergelijkbaar zijn). Daarom blijven wij bij de gepresenteerde gegevens in de eindverantwoording (groen). Op dit moment is dit het beste cijfermateriaal dat voorhanden is. De gerapporteerde prognose geeft de best mogelijke weergave van de werkelijkheid.
6e	Cultuur in de wijken	groen	wit	Ondanks diverse doorgevoerde verbeteringen blijft de registratie niet betrouwbaar genoeg (wit). Ons college vindt dat met de doorgevoerde verbetering het gepresenteerde cijfermateriaal voldoende betrouwbaar is. Deze cijfers zijn het beste dat nu voorhanden is. De gerapporteerde prognose geeft de best mogelijke weergave van de werkelijkheid.
8b	PGA-Jeugd	groen	oranje	De rekenkamer kwalificeert een deel van de registratie als onvoldoende betrouwbaar. Het betreft de gezinnen in begeleiding. Door deze niet mee te tellen komt de rekenkamer tot de oranje score. De gezinnen in begeleiding zijn essentieel onderdeel van de target. Hoewel de registratie van dit onderdeel niet voldoende op orde is, geeft het aantal van 240 de beste benadering van de werkelijkheid weer. Ons college blijft daarom bij de gerapporteerde prognose (groen).
8c	PGA-Antillianen	groen	wit	De rekenkamer kwalificeert de registratie als onvoldoende betrouwbaar (wit). De eigen registratie (1.266) personen continu in een traject kent inderdaad hiaten. Zo kunnen dubbeltellingen niet worden uitgesloten. Deze zullen echter niet in die mate voorkomen dat de doelstelling van 700 niet zou worden behaald. Het college blijft daarom bij de gerapporteerde prognose (groen).
9c	Terugdringen illegale verblijfsinrichtingen	groen	wit	De rekenkamer kwalificeert de registratie als onvoldoende betrouwbaar (wit). Ons college onderschrijft de bevindingen van de rekenkamer op dit punt, maar blijft desondanks bij de gepresenteerde gegevens in de eindverantwoording (groen). Op dit moment is dit het beste cijfermateriaal dat voorhanden is. De gerapporteerde prognose geeft de best mogelijke weergave van de werkelijkheid.
10	Veilig ondernemen	oranje	rood	Argumentatie van de rekenkamer is dat bij een aantal deelgemeenten het veiligheidsgevoel onder de norm is uitgekomen. Ons college rapporteert op grond van het totale gemiddelde resultaat.

11b	afname geregistreeerde incidenten openbaar vervoer	wit	rood	Met betrekking tot het aantal incidenten in het Openbaar Vervoer (11b) is ons college van mening dat de eindwaarde niet meer vergeleken kan worden met de beginwaarde (wit). Doordat er veel veiligheidsmaatregelen genomen zijn zoals het plaatsen van camera's en tourniquets, is het aantal geregistreeerde incidenten toegenomen. De raad is hierover in juni 2009 per brief geïnformeerd (dd. 11 juni 2009, 09GR1721/1721a). De rekenkamer oordeelt dat de doelstelling van een afname van het incidenten evenwel niet is behaald (rood).
21	kansenzones	oranje	wit	Deze doelstelling bestaat uit twee onderdelen. De eerste is het aantal uitgelokte investeringen. Hiervan is 82% behaald. Het tweede deel; (startende ondernemingen) wordt niet goed geregistreeerd. Ons college onderschrijft de bevindingen van de rekenkamer op dit punt, maar blijft desondanks bij de gepresenteerde gegevens in de eindverantwoording (oranje). Op dit moment is dit het beste cijfermateriaal dat voorhanden is. De gerapporteerde prognose geeft de best mogelijke weergave van de werkelijkheid.

nota van bevindingen

1 inleiding nota van bevindingen

1-1 collegedoelen 2006-2010

Dit college van B en W publiceerde in september 2006 zijn collegeprogramma 2006-2010 'De stad van aanpakken, voor een Rotterdams resultaat.' Het benoemde daarin 23 prioriteiten verdeeld over 53 doelstellingen die het in deze periode wilde realiseren. Het was daarmee het derde achtereenvolgende college dat zijn ambities concreet vastlegde en daarmee de mogelijkheid creëerde voor de raad om te controleren of het college zijn ambities waarmaakt, het college daarop aan te spreken en eventueel bij te sturen.

De doelstellingen van het college zijn nader geconcretiseerd in een zogenoemd definitieboekje. Dit bevat per doelstelling onder meer de jaarlijkse mijlpalen die het college wil realiseren en het eindresultaat. Het college heeft over de mijlpalen 2007 en 2008 verantwoording afgelegd in de jaarverslagen over die jaren. Via verschillende moties heeft de raad de rekenkamer verzocht de verantwoordingen van het college over de behaalde resultaten te controleren. De rekenkamer heeft dit verzoek gehonoreerd en heeft deze collegeperiode rapporten uitgebracht over het definitieboekje en de verantwoorde resultaten 2007 en 2008.

Het college presenteerde op 8 januari 2010 de eindverantwoording over zijn programma met de titel 'Rotterdam staat er beter voor, met meer perspectief voor Rotterdammers'. Ook deze eindverantwoording heeft de rekenkamer onderzocht. Hierover rapporteert zij in dit rapport.

De economische crisis is niet aan Rotterdam voorbij gegaan. De rekenkamer heeft daarom in dit onderzoek mede de vraag betrokken waarom doelen niet zijn gehaald. Zij heeft zich daarbij gefocust op die doelstellingen waarbij volgens het college de economische crisis een rol heeft gespeeld.

Gedurende de collegeperiode bleken doelen vaak niet controleerbaar of meetbaar. Mede hierom heeft het college een aantal doelen bijgesteld. De rekenkamer heeft daarover gerapporteerd in haar rapport 'Resultaten tellen, realisatie collegeprogramma in 2008'. De rekenkamer is van mening dat doelstellingen slechts bij wijze van hoge uitzondering gewijzigd kunnen worden in een collegeperiode. Exogene of endogene factoren vormen geen reden om doelstellingen te wijzigen. Zij kunnen wel reden vormen om toe te lichten welke invloed deze factoren hebben op de beoogde resultaten en hoe het college hierop al dan niet heeft ingespeeld. Alleen dan kan het politieke debat goed gevoerd worden over de wijze waarop het college zijn ambities realiseert. De rekenkamer heeft in verband hiermee ook onderzocht in welke mate de oorspronkelijk geformuleerde ambities zijn gerealiseerd.

1-2 doel- en vraagstelling

1-2-1 doelstelling

Doelstelling van dit onderzoek is te komen tot een oordeel over:

- de relevantie, juistheid en controleerbaarheid van de door het college gerapporteerde eindresultaten (hoofdstuk 2);
- het behalen van de collegedoelen 2006-2010 door het college (hoofdstuk 2);
- het behalen van de oorspronkelijke doelstellingen zoals die vóór de wijzigingen in het definitieboekje waren opgenomen (hoofdstuk 3);
- de eventueel door het college aangegeven negatieve effecten van de economische crisis op de doelstellingen (hoofdstuk 4).

1-2-2 onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

In welke mate is de verantwoording over de realisatie van de collegedoelen 2006 – 2010 relevant, controleerbaar en juist en zijn/worden die doelen aantoonbaar bereikt?⁴

Voor de uitwerking van centrale onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- In welke mate zijn de verantwoorde resultaten van de collegeperiode relevant?
- In welke mate zijn de verantwoorde resultaten van de collegeperiode controleerbaar?
- In welke mate zijn de verantwoorde resultaten van de collegeperiode juist?
- Komen de resultaten in de verantwoording van de collegeperiode overeen met de collegedoelen?
- Is waar het college de economische crisis als van invloed noemt op het in mindere mate behalen van de doelstelling de bewering aannemelijk?
- Als er sprake is van veranderingen in het definitieboekje, wat zijn dan de resultaten op de oorspronkelijke doelen?

1-3 onderzoeksmethode

In dit onderzoek is gebruikgemaakt van documentenonderzoek, review, overleg en interviews. De lijsten met geraadpleegde documenten en geïnterviewde personen zijn opgenomen als bijlagen 2 en 3.

Voor het onderzoek naar de verantwoording heeft de rekenkamer in belangrijke mate gebruikgemaakt van het onderzoek naar de collegeresultaten dat ASR voor het college uitvoert. De rekenkamer toetst daartoe of de rekenkamer en ASR dezelfde normen voor het beoordelen van de doelrealisatie hanteren. Of het onderzoek door ASR ook conform deze normen heeft plaatsgevonden, toetst de rekenkamer door het reviewen van de controledossiers van ASR, door deel te nemen aan de controle van een aantal doelstellingen en door overleg. De rekenkamer vormt zich mede op basis hiervan een zelfstandig oordeel over de relevantie, controleerbaarheid en juistheid van de verantwoorde collegeresultaten.

⁴ Primair zoals geformuleerd in het definitieboekjeseptember 2008, daarnaast ook waar mogelijk zoals oorspronkelijk geformuleerd.

1-4 afbakening van het onderzoek

In het collegeprogramma 2006-2010 plaatst het college zijn doelstellingen in het kader van hoger gelegen, meer abstracte doelen. De doelstellingen zijn geconcretiseerd in het definitieboekje. In zijn eindverantwoording spiegelt het college zijn resultaten enerzijds aan zijn programma en anderzijds aan de concrete doelstellingen uit het definitieboekje.

Op verzoek van de raad heeft de rekenkamer de realisatie onderzocht van de doelstellingen die zijn opgenomen in het definitieboekje. De rekenkamer heeft niet onderzocht of, en zo ja, in welke mate de realisatie van de doelstellingen heeft bijgedragen aan de hogere doelen die zijn verwoord in het collegeprogramma. De bevindingen en conclusies beperken zich tot de mate waarin het college zijn doelstellingen uit het definitieboekje heeft behaald.

De rekenkamer, ASR en het college hebben met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2010 de werkzaamheden zo ingericht dat het debat over de resultaten in januari 2010 kan plaatsvinden. Voor de eindverantwoording is daarom gebruik gemaakt van de gegevens van het college tot en met 31-09-2009 en een prognose met onderbouwing van het college voor de laatste drie maanden. De prognose is onderzocht op aannemelijkheid. Bij gebleken aannemelijkheid van de prognose is de prognose gebruikt als eindwaarde.

2 resultaten collegeperiode

2-1 inleiding

In dit hoofdstuk worden de volgende deelvragen beantwoord:

- In welke mate zijn de verantwoorde resultaten van de collegeperiode relevant?
- In welke mate zijn de verantwoorde resultaten van de collegeperiode controleerbaar?
- In welke mate zijn de verantwoorde resultaten van de collegeperiode juist?
- Komen de resultaten in de verantwoording van de collegeperiode overeen met de collegedoelen?

Begin januari 2010 presenteerde het college zijn eindverantwoording over het collegeprogramma 2006-2010 met de titel 'Rotterdam staat er beter voor, met meer perspectief voor alle Rotterdammers'. De rekenkamer heeft zich een oordeel gevormd over deze eindverantwoording aan de hand van de volgende normen: relevantie, controleerbaarheid en juistheid. In tabel 2-1 zijn deze normen opgenomen en uitgewerkt in criteria:

tabel 2-1: normen voor collegeresultaten 2006-2010

norm	criterium
normen voor de kwaliteit van de formulering van verantwoorde resultaten	
relevantie	De gegevens uit de verantwoorde resultaten zijn <i>naar aard gelijk</i> aan het eindresultaat in het definitieboekje
	de verantwoorde resultaten zijn <i>volledig</i> aan alle gegevens in het eindresultaat volgens het definitieboekje
	de verantwoorde gegevens zijn <i>eenduidig</i> , d.w.z. niet voor meer uitleg vatbaar
	de verantwoorde resultaten zijn <i>tijdspecifiek</i> , d.w.z. het is duidelijk op welke periode ze betrekking hebben en ze zijn recent
normen voor de kwaliteit van de gegevens inzake de verantwoorde resultaten	
controleerbaarheid	de verantwoorde resultaten zijn te controleren op basis van registraties en brondocumenten
juistheid	de verantwoorde resultaten zijn goed, correct

De rekenkamer is uitgegaan van het laatste door het college gepresenteerde definitieboekje van september 2008 en baseert haar samenvattende oordelen op 55 doelstellingen.

Het college verantwoordt zich over 56 doelstellingen. Ten opzichte van het definitieboekje is het nieuw dat de doelstelling ‘Taaltrajecten’ (1) is gesplitst in twee delen.

2-2 relevantie, controleerbaarheid en juistheid

In deze paragraaf geeft de rekenkamer antwoord op de eerste drie onderzoeksvragen, namelijk of de verantwoordingen over de 55 doelstellingen voldoen aan de normen relevantie, controleerbaarheid en juistheid.

2-2-1 relevantie

De eindverantwoording van het college is op vier doelstellingen na relevant. De desbetreffende doelstellingen voldoen niet aan het criterium relevant vanwege het ontbreken van informatie over het eindresultaat. Bij doelstelling 6d ontbreekt de vrijetijdsomnibus die nodig is om het resultaat vast te stellen. Deze is pas in 2010 beschikbaar. Dit geldt ook voor de informatie over het eindresultaat bij de doelstellingen op het gebied van wijkveiligheid (7a en 7b) en Sociale veiligheid openbaar vervoer (11a). Door het ontbreken van informatie, voldoen deze doelstellingen evenmin aan de criteria controleerbaar en juist.

2-2-2 controleerbaarheid

Van de 55 doelen zijn er vier oncontroleerbaar vanwege de ontbrekende relevantie. Van de resterende 51 relevante verantwoorde resultaten zijn er vijf niet controleerbaar vanwege een oncontroleerbare registratie. Daardoor kon de rekenkamer niet vaststellen in hoeverre het doel gehaald is. Dit betreft de volgende doelstellingen: taaltrajecten (1) Cultuur in de wijken (6e) PGA Antillianen (8c), terugbrengen illegaleverblijfsinrichtingen (9c) en Kansenzones (21a).

In deze collegeperiode heeft het college in 2008 een verbeterslag geïnitieerd om de controleerbaarheid te vergroten. Dit heeft geresulteerd in een verbetering: in 2007 was het aantal oncontroleerbare doelstellingen 47%, eind 2008 24% en de hele collegeperiode (jaar 2009) is het uitgekomen op 16%.

2-2-3 juistheid

Van de 55 doelen uit het collegeprogramma zijn er 46 controleerbaar en alle 46 zijn juist verantwoord. Van deze doelstellingen is het resultaat te vergelijken met het gestelde doel en kan vastgesteld worden in hoeverre een doel gehaald is of niet.

2-3 resultaten collegeperiode

2-3-1 behalen doelen collegeperiode⁵

In deze paragraaf wordt de volgende deelvraag beantwoord:

- Komen de resultaten in de verantwoording van de collegeperiode overeen met de colledoelen?

⁵ De doelstellingen in dit hoofdstuk zijn de doelstellingen zoals deze zijn opgenomen in het definitieboekje van september 2008. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het al dan niet vast te stellen resultaat van de van de oorspronkelijke doelstellingen.

Van de 55 doelstellingen zijn er 46 relevant, controleerbaar en juist bleek uit de vorige paragraaf. In deze paragraaf worden de resultaten vergeleken met de gestelde doelen.

De rekenkamer hanteert daarbij de zelfde schaal als het college:

- college doelstelling gehaald: 100% of meer van het doel bereikt (groen);
- college doelstelling bijna gehaald: voor 80-100% van het doel bereikt (oranje);
- college doelstelling niet gehaald: minder dan 80% van het doel bereikt (rood);
- college doelstelling voldoet niet aan de normen relevant, controleerbaar en juist en de rekenkamer kon het juiste aantal niet achterhalen: oncontroleerbaar (wit).

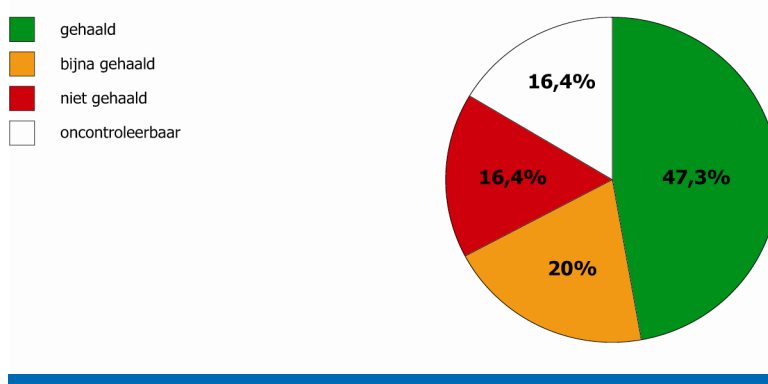
In tabel 2-2 heeft de rekenkamer de oordelen samengevat.

tabel 2-2: behalen college doelen (rekenkamer)

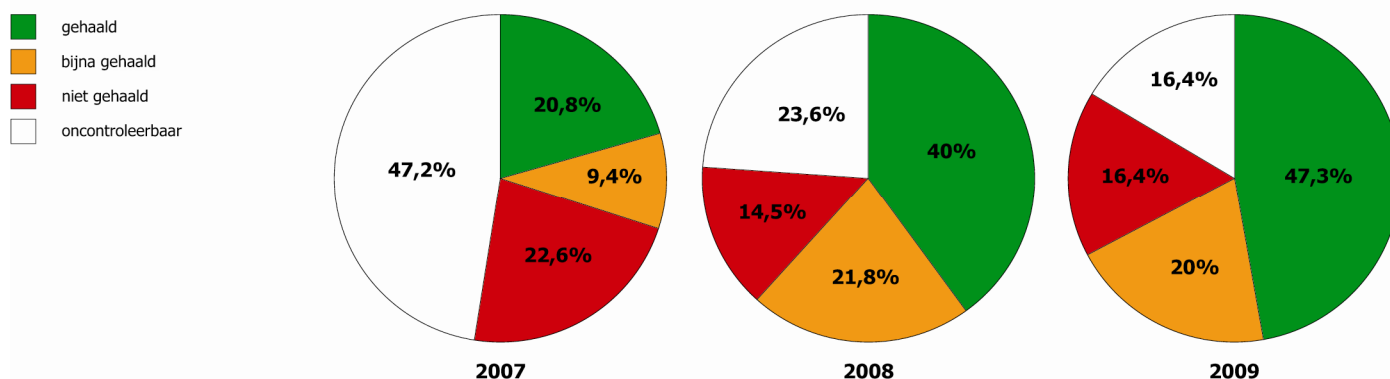
schaal	aantal	kleur
doelstelling gehaald	26	100%
doelstelling bijna gehaald	11	80-100%
doelstelling niet gehaald	9	<80%
totaal aantal relevant, controleerbaar en juist	46	
oncontroleerbaar	9	wit, oncontroleerbaar
totaal doelstellingen	55	

Van de 55 doelen heeft het college er 26 volledig behaald, 11 doelstellingen bijna en 9 niet. Van de 9 oncontroleerbare doelstellingen is het niet vast te stellen in hoeverre de doelstelling is behaald. In bijlage 4 is het resultaat per doelstelling opgenomen. In onderstaand taartdiagram is het resultaat weergegeven.

figuur 2-1: realisatie collegeprogramma 2006 - 2010

figuur 2-2: analyse in de tijd

Als de resultaten van de gehele periode worden bekeken, is te zien dat het aantal gehaalde doelstellingen is gestegen van 20% in 2007 naar 47% in 2009. Ook wanneer er gekeken wordt naar geheel behaald én bijna behaald (groen en oranje) zien we de lijn stijgen van 29,1% in 2007 via 61,8% in 2008 naar 63,7% de gehele periode. Het aandeel dat oncontroleerbaar was of dat niet verantwoord kon worden daalde van iets minder dan de helft in 2007 naar 16,4% in 2009. Een positieve uitschieter in het wegwerken van oncontroleerbare doelstellingen is de pijler wonen die in 2007 nog voor 75% oncontroleerbaar was en nu geheel controleerbaar.

2-4 resultaat: rekenkamer versus college

tabel 2-3: college versus rekenkamer

kleur	2007				2008				2009			
	college		rekenkamer		college		rekenkamer		college		rekenkamer	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
behaald	33	62,3	11	20,8	29	52,7	22	40,0	31	56,4	26	47,3
bijna gehaald	13	24,5	5	9,4	10	18,2	12	21,8	12	21,8	11	20,0
niet behaald	7	13,2	12	22,6	12	21,8	8	14,5	7	12,7	9	16,4
oncontroleerbaar	0	0,0	25	47,2	4	7,3	13	23,6	5	9,1	9	16,4

In deze collegeperiode is drie keer verantwoording afgelegd aan de raad over het collegeprogramma. De rekenkamer heeft naast dit rapport twee keer eerder de resultaten van het college gecontroleerd. In de bovenstaande tabel zijn van zowel de rekenkamer als van het college de resultaten van de jaren 2007, 2008 en de hele

collegeperiode (2009) weergegeven. Uit de tabel blijkt dat het college elk jaar in de totalen positiever is over zijn resultaten dan de rekenkamer.

Tabel 2-4 geeft inzicht in de verschillen in oordelen. In de tabel staat het aantal afwijkingen in beoordeling door het college en door de rekenkamer vermeld.

Door de jaren heen zijn college en rekenkamer steeds meer hetzelfde gaan oordelen. In 2007 waren college en rekenkamer het bij 37 doelen oneens over de toe te kennen kleur. Nu aan het eind van de collegeperiode, is dat teruggebracht tot zeven.

De norm dat de verantwoording controleerbaar moet zijn in ogenschouw genomen is vast te stellen dat het college in de collegeperiode vaak, zij het in afnemende mate, kwalificaties heeft gegeven gebaseerd op oncontroleerbare gegevens. Ook blijkt, met 2008 als uitzondering, dat het college bij wel controleerbare verantwoordingen over het algemeen tot betere oordelen komt.

Tabel 2-4 Verschil in oordeel met rekenkamer

	2007	2008	collegeperiode
Gelijk	18	41	48
Verschil	37	14	8
bij verschil blijkt doel oncontroleerbaar	25	9	6
bij verschil blijkt college negatiever	12	1	2
bij verschil blijkt college positiever	0	4	0

2-5 resultaten per pijler

Het college deelt de collegedoelen in vier pijlers: in sociaal, veilig, wonen en economie. In de volgende paragraaf is per pijler aangegeven wat er van de doelen is gehaald.

tabel 2-5: realisatie collegeprogramma 2006-2010

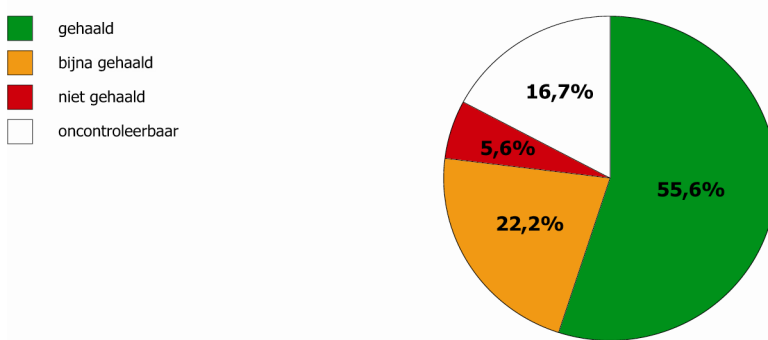
pijler	aantal	100%	80%–100%	< 80%	?
doelstellingen					
sociaal	18 – 100%	10 - 55,6%	4 - 22,2%	1 - 5,6%	3 - 16,7%
veilig	15 – 100%	6 - 40,0%	2 - 13,3%	2 - 13,3%	5 - 33,3%
wonen (fysiek)	8 – 100%	4 - 50,0%	2 - 25,0%	2 - 25,0%	0 - 0,0%
economie	14 – 100%	6 - 42,9%	3 - 21,4%	4 - 28,6%	1 - 7,1%
totaal	55 – 100%	26 - 47,3%	11 - 20,0%	9 - 16,4%	9 - 16,4%

Sociaal

De pijler sociaal is in aantallen doelen de grootste pijler: 18 van de 55 doelen. Deze scoort relatief hoog op het percentage gehaalde doelen: 56% is geheel gehaald en daarbij is bij 22% van de doelen de ambitie bijna gehaald. Bij slechts 1 van de 18 doelen is vastgesteld dat de doelstelling niet is gehaald. Dit betreft doelstelling 3b, Reductie aantal WWB-uitkeringen. In hoofdstuk 4 concludeert de rekenkamer dat de realisatie van deze doelstelling wordt beïnvloed door de economische crisis.

Hieronder zijn de resultaten van de pijler sociaal weergegeven.

figuur 2-3: resultaten pijler sociaal

Veilig

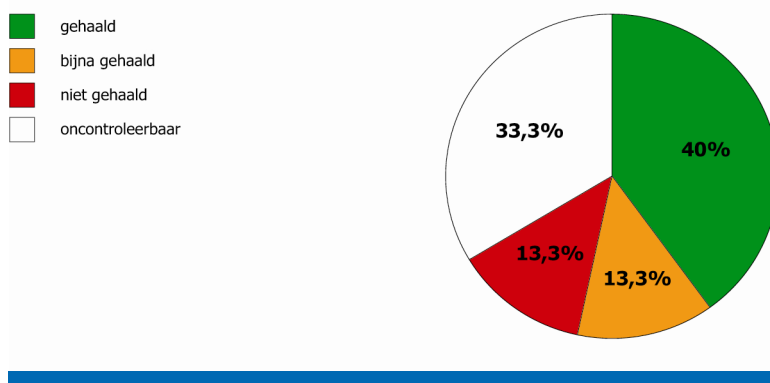
Van de pijlers is veilig de pijler waar de grootste onzekerheid bestaat over het behalen van de collegedoelstellingen. Een derde van de doelen is niet controleerbaar door niet goede registratie of door het later bekend worden van gegevens. De veiligheidsindex is bijvoorbeeld nog niet beschikbaar voor de doelstellingen 7a en 7b.

Ten minste 40% van de doelen in de pijler veilig is gehaald. 13% is bijna gehaald en van ten minste 13 procent is vast te stellen dat de doelen niet zijn gehaald. Het college, dat op basis van dezelfde gegevens een eigen oordeel geeft over het behalen van de doelen heeft bij een derde van de 15 doelen een ander oordeel gegeven.

Twee doelen waren ondanks oncontroleerbaarheid door het college als gehaald beoordeeld (8c, PGA Antillianen en 9c, Terugbrengen illegale verblijfsinrichtingen), twee doelen waren positiever beoordeeld door het college (8a, PGA-jeugd en 10, veilig ondernemen) en één controleerbaar doel dat niet gehaald is volgens de rekenkamer is volgens het college oncontroleerbaar (11b, afname aantal geregistreerde incidenten).

De resultaten voor de pijler veilig zijn in onderstaand taartdiagram weergegeven.

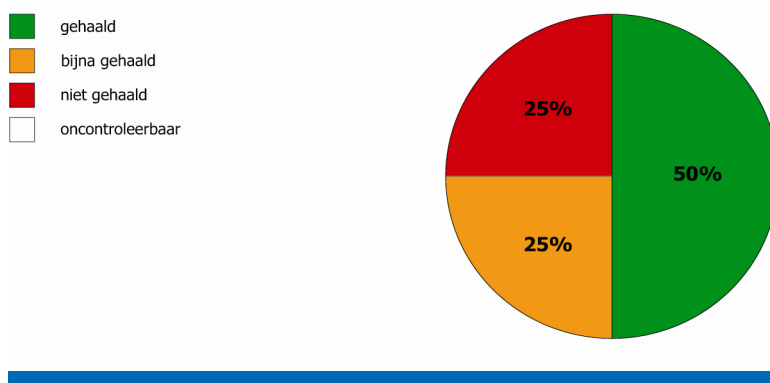
figuur 2-4: resultaten pijler veilig

Wonen

De pijler wonen is een voorbeeld op het gebied van controleerbaarheid. In 2007 was deze pijler nog voor 75% oncontroleerbaar en nu geheel controleerbaar. Daarom is van alle doelen binnen deze pijler te zeggen of de doelen zijn gehaald. Een kwart niet, een kwart voor tenminste 80% en de helft geheel. Bij twee doelstellingen heeft de economische crisis invloed gehad op de realisatie van de doelstelling. In hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan. Hieronder is het resultaat in een taartdiagram weergegeven.

figuur 2-5: resultaten pijler wonen

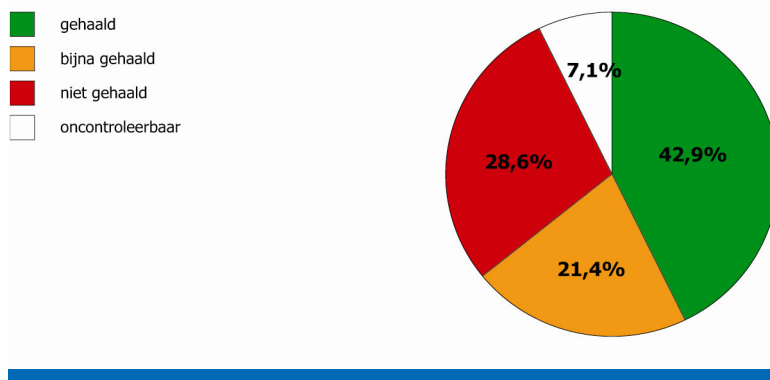

Economie

Binnen de pijler economie heeft het college relatief veel doelen niet gehaald. Van 29% is vastgesteld dat de doelen niet zijn gehaald. Van 43% is vastgesteld dat het college zijn ambities heeft gehaald, van 21% van de doelen in deze pijler heeft het college zijn ambitie bijna gehaald (tenminste 80%). De economische crisis heeft bij doelstelling 20, meer hotelovernachtingen de realisatie beïnvloed. In hoofdstuk 4 wordt hier op ingegaan.

Het onderstaande taartdiagram geeft het resultaat voor de pijler economie weer.

figuur 2-6: resultaten pijler economie

2-6 overige bevindingen

2-6-1 uitgangssituatie onduidelijk

Met deze eindverantwoording verantwoordt het college zich over de resultaten die het zelf in deze collegeperiode heeft gerealiseerd. Om dat resultaat op waarde te kunnen schatten zou de verantwoording ook informatie over de uitgangssituatie dienen te bevatten.

De rekenkamer heeft daar geen gericht onderzoek naar gedaan. Bij het beoordelen van de verantwoorde resultaten viel echter op dat het college deze uitgangssituatie over het algemeen niet noemt.

2-6-2 technisch en niet inhoudelijk

Zoals hiervoor al is vermeld acht de rekenkamer het van belang dat de eindverantwoording van het college de raad de mogelijkheid biedt het resultaat op waarde te schatten. Dat betekent dat de raad ook inzicht moet hebben in de inzet van het college om zijn doelen te realiseren. Dit geldt in het bijzonder voor doelstellingen die het college niet of niet geheel heeft gehaald. Wordt uit de toelichting duidelijk wat de oorzaken daarvan zijn en wat het college heeft gedaan om de gevolgen ervan zoveel mogelijk te beperken?

Ook hier heeft de rekenkamer geen gericht onderzoek naar gedaan. Uit het onderzoek bleek echter dat de toelichting van het college vaak technisch en cijfermatig is: xx is gehaald; yy is voor zoveel % afgerond. Een voorbeeld is de doelstelling 'Terugdringen dak- en thuisloosheid' (5a). Deze doelstelling is bijna gehaald. De belangrijkste oorzaak lijkt te zijn een 'administratieve inhaalactie'. Hoe deze (papieren) actie zich verhoudt tot het terugdringen van de (feitelijke) dak- en thuisloosheid blijkt hier niet uit. Een goed voorbeeld is de toelichting bij de doelstelling 'Startersleningen' (12b). Daar noemt het college de oorzaken voor het niet halen van de doelstelling en ook de maatregelen die het heeft genomen om daarin verbetering te brengen.

3 ambitieverandering

3-1 inleiding

Na bespreking van het rapport 'Resultaten tellen. Realisatie collegeprogramma in 2008' in de commissie BVM van 24 juni 2009, heeft de directeur rekenkamer een brief⁷ aan de raad gestuurd met daarin het voornemen waar mogelijk ook inzicht te geven in het behalen van de oorspronkelijke doelen zoals deze gelden volgens het oorspronkelijke definitieboekje van september 2007 'Collegeresultaten 2006-2010'.

In dit hoofdstuk zal de volgende deelvraag beantwoord worden:

- Als er sprake is van veranderingen in het definitieboekje, wat zijn de resultaten op de oorspronkelijke doelen?

3-2 veranderingen in het definitieboekje

In het rapport 'Resultaten tellen. Realisatie collegeprogramma in 2008' rapporteert en oordeelt de Rekenkamer Rotterdam over wijzigingen van de collegedoelen ten opzichte van het definitieboekje 2007. Het definitieboekje 'Collegeresultaten 2006-2010' is in deze collegeperiode twee keer aangepast. De eerste keer in september 2007 en de tweede keer in september 2008. De meest recente versie van het definitieboekje is dus de versie van september 2008. De aanpassing van de doelstellingen is merendeels ingegeven door de wens van het college om de door de rekenkamer als oncontroleerbaar aangemerkte doelstellingen zodanig aan te passen dat alsnog een uitspraak kan worden gedaan over de realisatie van het doel. De aanpassingen in de doelstellingen en/of definities hebben in de meeste gevallen ook geleid tot wijzigingen in de ambities.

Uit het hiervoor genoemde rekenkamerrapport blijkt dat bij 20 van de 58 doelstellingen sprake is van een ambitieverandering ten opzichte van het definitieboekje van september 2007. Bij acht doelstellingen gaat het om een ambitieverlaging, bij vier doelstellingen om een ambitieverhoging en bij acht doelstellingen is het onduidelijk welke gevolgen de verandering heeft.

In hoofdstuk 2 presenteert de rekenkamer haar bevindingen over de mate waarin het college zijn laatst vastgestelde doelen, zoals vermeld in het definitieboekje 2008, heeft gerealiseerd. In dit hoofdstuk gaat de rekenkamer in op de mate waarin de oorspronkelijk geformuleerde doelstellingen uit het definitieboekje 2007 zijn gehaald.

3-3 resultaten op de oorspronkelijke doelstellingen

Van de acht onderzochte doelstellingen waarbij de ambitie is veranderd, is bij twee doelstellingen de oorspronkelijke doelstelling behaald. Een van deze doelstellingen betrof een

⁷ Kenmerk RR-09 084, 2 juli 2009.

ambitieverhoging, de ander een ambitieverlaging. Voor doelstelling 7d 'schoonniveau'en doelstelling 6a 'bewonersinitiatieven' werd de oorspronkelijke doelstelling behaald.

Bij de overige 6 doelstellingen: 6b 'straatagenda's' en 17b 'kleinschalige bedrijfsruimten', 9b 'hennepkwekerijen', 9c 'illegale verblijfsinrichtingen', doelstelling 20 'hotelovernachtingen', doelstelling 2a 'brede scholen' is de oorspronkelijke doelstelling niet behaald.

tabel 3-1: Behaalde oorspronkelijke doelstellingen

	Behaald	Niet behaald
Oorspronkelijke doelstellingen	6a,7d	2a,6b,9b,9c,17b,20

3-3-6 ambitieveranderingen

In onderstaande tabel is voor iedere oorspronkelijke doelstelling weergegeven of het college die in 2007 heeft behaald (groen), niet heeft behaald (rood) of dat de doelstellingen niet meetbaar waren (blauw).

De doelstellingen die in 2007 niet meetbaar waren, zijn niet onderzocht. De rekenkamer kon in 2007 al niet vaststellen of de oorspronkelijke doelstelling behaald was, de kans dat de oorspronkelijke doelstelling nu wel meetbaar zou zijn, acht de rekenkamer erg klein aangezien de administratie nu volgens de nieuwe doelstelling is ingericht. De dik gedrukte doelstellingen in onderstaande tabel zijn onderzocht door de rekenkamer.

tabel 3-2 Onderzochte doelstellingen

Ambitieverandering definitieboekje 2008 t.o.v. definitieboekje 2007	Beoordeling meetbaarheid doelstelling in 2007 volgens rekenkamer		
	Groen	Rood	Blauw
Ambitieverlaging	2c ⁸ , 9c	6b,9b,17b	6a ⁹ ,9aa,9ab
Ambitieverhoging	7d,20		3ac,19b
Onbekende veranderrichting		2a,21a ¹⁰	3ad,3ca,3cb,4b 8b

⁸ 2c is niet onderzocht; de definitie van doelgroepkinderen is aangescherpt (kinderen voldoen nu minder snel aan de nieuwe definitie waardoor niet te bepalen is of de oorspronkelijke doelstelling behaald is).

⁹ 6a is wel onderzocht; gegevens over de oorspronkelijke doelstelling zijn nu wel beschikbaar.

¹⁰ 21a is niet onderzocht; de definitie van ondernemer is aangescherpt (ondernemers voldoen minder snel aan de nieuwe definitie waardoor niet te bepalen is of de oorspronkelijke doelstelling behaald is).

3-3-7 ambitieverlagingen

Van de zes onderzochte doelstellingen met een ambitieverlaging ten opzichte van 2007 is alleen doelstelling 6a behaald. De reden hiervoor ligt in het feit dat het hier gaat om een pilotdoelstelling, waardoor de doelstelling alleen een eindwaarde voor 2007 kent. De doelstellingen 2a, 6b, 9b, 9c en 17b zijn niet behaald.

In deze paragraaf wordt gerapporteerd over doelstelling 2a, 6a, 6b, 9b, 9c en 17b. De ambitie is in dit geval ten opzichte van de oorspronkelijke doelstelling verlaagd. Doelstelling 2c, waar het college de ambitie ook heeft verlaagd ten opzichte van de oorspronkelijke doelstelling, zal niet worden onderzocht. De reden hiervoor is terug te vinden in voetnoot 6 behorende bij tabel 3-2 Onderzochte doelstellingen.

doelstelling 6A

Het jaar 2007 werd gezien als pilotjaar, waardoor de doelstelling alleen een eindwaarde voor het jaar 2007 kent.

De oorspronkelijke doelstelling is in 2008 naar alle waarschijnlijkheid al behaald, aangezien op dat moment al aan 100 initiatieven een financiële bijdrage is toegekend. Uit controle van de beschikkingen blijkt dat tot nu toe niet meer dan € 5.000,- per initiatief is toegekend.

Doelstelling 6A: jaarlijks worden gemiddeld 100 bewonersinitiatieven beloond met een financiële bijdrage (startpremie) van maximaal € 5.000. Waar nodig wordt een idee-indiener in contact gebracht met een professionele organisatie of andere burgers die helpen bij het uitvoeren van zijn of haar idee.

Met bewonersinitiatieven wil de gemeente Rotterdammers uitdagen om meer invloed te hebben op de kwaliteit van hun straat, buurt en stad. Een bewonersinitiatief wordt gedefinieerd als een op www.rotterdamidee.nl aangeboden idee, ter beoordeling van de RotterdamJury. Uit de ingediende initiatieven worden regelmatig haalbare en werkbare initiatieven genomineerd. Aan deze initiatieven wordt vervolgens een financiële bijdrage toegekend van maximaal € 5000,-. In sommige gevallen zal dit niet voldoende zijn om het idee uit te voeren. De financiële bijdrage wordt dan als een startpremie gezien.

Volgens het definitieboekje van september 2007 nomineert de RotterdamJury een bewonersinitiatief en kent zij een financiële bijdrage toe van maximaal € 5.000. Een initiatief is gehonoreerd wanneer de financiële bijdrage door de RotterdamJury aan het initiatief is toegekend. De cumulatie van gehonoreerde initiatieven zou per 31 december 2007 op moeten tellen tot minimaal 100. 2007 wordt als een pilotjaar beschouwd. Daarom is er alleen een mijlpaal voor eind 2007 vastgesteld. De mijlpaal voor eind 2009 is ook 100 initiatieven.

In mei 2008 heeft het college besloten jaarlijks gemiddeld 100 initiatieven te belonen met een startpremie (waarderingssubsidie) en idee-indieners te helpen door hen te matchen met andere burgers of instellingen.

Het definitieboekje van september 2008 beschrijft de situatie zoals die vanaf mei 2008 is. Er wordt niet meer gekeken naar gehonoreerde initiatieven, maar naar genomineerde initiatieven. De cumulatie van genomineerde initiatieven zou per 31 december 2009 op moeten tellen tot minimaal 300. De uiteindelijke honorering van initiatieven doet niet meer ter zake voor het behalen van de doelstelling. Het gaat hier

volgens de rekenkamer om een ambitieverlaging aangezien niet alle genomineerde initiatieven uiteindelijk gehonoreerd hoeven worden.

In onderstaande tabel is te zien hoeveel initiatieven er genomineerd en gehonoreerd zijn. Daarnaast is weergegeven van welke initiatieven er daadwerkelijk door de rekenkamer is vastgesteld dat de waarderingssubsidies toegekend zijn.

tabel 3-3: Genomineerde en gehonoreerde initiatieven en toegekende waarderingssubsidies

Jaartal/ Bewonersinitiatieven	Genomineerde initiatieven	Gehonoreerde initiatieven ¹¹	Toegekende waarderingssubsidie
2006	12	12	
2007	76	76	68
	46	26	20
	(122)	(102)	(88)
2008	73	53	
2009	90 ¹²		
Totaal	297	141	88

In 2006 is een pilot uitgevoerd waarbij 12 bewonersinitiatieven genomineerd zijn en aan al deze initiatieven een financiële bijdrage is verstrekt. Deze eerste initiatieven zijn door de wethouder participatie en cultuur gehonoreerd middels het uitreiken van een oorkonde. De toekenning van de financiële bijdrage heeft plaatsgevonden via een toekenningsbrief van de jury aan de indieners van een initiatief. De kopieën van de toekenningsbrieven en de oorkondes moeten bij dienst JOS bewaard blijven, maar zijn niet terug te vinden in het archief van JOS. Het is wel zeer waarschijnlijk dat de financiële bijdrage voor deze 12 initiatieven is toegekend, maar de rekenkamer heeft dit niet kunnen vaststellen.

In 2007 werden in ronde 1 door de RotterdamJury 76 initiatieven genomineerd en gehonoreerd. De rekenkamer heeft echter maar van 68 initiatieven kunnen vaststellen dat er een waarderingssubsidie van maximaal € 5.000,- is toegekend. In ronde 2 werden er 46 initiatieven genomineerd en 26 gehonoreerd. De rekenkamer heeft kunnen vaststellen dat er aan 20 initiatieven een waarderingssubsidie van maximaal € 5.000,- is toegekend.

Vanaf 2008 worden initiatieven alleen nog genomineerd door de RotterdamJury. De honorering wordt vanaf dan gedaan door stichting SBAW (Stedelijk Bureau Ander Werk). De helft van de waarderingssubsidie wordt door hen toegekend bij start van de uitvoering van een initiatief, de andere helft wanneer het initiatief in zijn geheel is uitgevoerd. Over de totale toegekende financiële bijdragen is dus pas met zekerheid iets te zeggen wanneer alle initiatieven zijn uitgevoerd. Initiatieven die in 2008 zijn ingediend, worden uitgevoerd in 2009. De tweede helft van de beschikkingen wordt pas

¹¹ Van gehonoreerde ideeën is noch door JOS noch door de rekenkamer vastgesteld dat de volledige waarderingssubsidies daadwerkelijk zijn toegekend.

¹² Er volgt nog een derde nominatieronde in 2009.

eind 2009 uitgekeerd. De rekenkamer heeft daarom nog niet kunnen vaststellen aan hoeveel initiatieven een waarderingssubsidie van maximaal € 5.000,- is toegekend.

De dienst JOS heeft van SBAW wel een lijst ontvangen met daarop de door SBAW gehonoreerde initiatieven. Uit deze lijst blijkt dat er in 2008 door SBAW 53 initiatieven zijn gehonoreerd, waarvan de toe te kennen subsidie niet meer dan € 5.000,- bedraagt. Een controle op deze honorering voert JOS uit aan de hand van een accountantsverklaring. Deze accountantsverklaring moet duidelijkheid bieden over de daadwerkelijke toekenning van waarderingssubsidies aan de gehonoreerde initiatieven. De initiatieven worden pas uitgevoerd in het jaar na het honoreren (versturen van honoreringsbrieven). Over de eerste accountantscontrole beschikt JOS pas begin 2010. De eerste controle op de beschikte waarderingssubsidies door SBAW moet derhalve nog worden uitgevoerd door JOS.

doelstelling 6B

De oorspronkelijke doelstelling is niet behaald. De belangrijkste wijziging in het definitieboekje van 2008 is dat het gemiddeld aantal huishoudens per straatagenda 75 moet zijn, waar dit in de oorspronkelijke doelstelling nog minimaal 75 was. In totaal zijn er na de verandering van de definitie 60 straatagenda's gerealiseerd waarbij het totaal aantal huishoudens onder de 75 ligt. De oorspronkelijke doelstelling is dus niet behaald. Bij alle straatagenda's is de agenda wel ondertekend door minimaal 30% van de bewoners van de straat en de deelgemeente. Dit deel van de doelstelling is wel behaald.

Doelstelling 6B: het aantal gerealiseerde straatagenda's neemt toe van 250 in 2006 tot 500 31 december 2010.

Een straatagenda is een reeks afspraken onder bewoners van een bepaalde straat die met steun van opbouwwerkers vorm en inhoud krijgt. Deze afspraken moeten fungeren als gemene deler tussen bewoners van verschillende culturen, generaties en leefstijlen en gaan over onderlinge omgang, gedrag op straat en zorg voor de straat. Straatagenda's worden doorgaans ingezet in straten waar bewoners nog weinig of niet actief zijn. Straatagenda's moeten participatie, sociale cohesie en actief burgerschap op straatniveau stimuleren¹³.

Volgens het definitieboekje van september 2007 zou een straatagenda worden meegeteld wanneer de straat waarin de straatagenda zou worden uitgevoerd *minimaal* 75 huishoudens had en minimaal 30% van de bewoners en de deelgemeente de straatagenda ondertekend hadden. De cumulatie van de verschillende agenda's zou eind 2010 op moeten tellen tot 500.

In het definitieboekje van september 2008 is aangegeven dat een straatagenda wordt meegeteld wanneer de straat waarin de straatagenda wordt uitgevoerd *gemiddeld* 75 huishoudens heeft en minimaal 50% van de bewoners de straatagenda ondertekend heeft. Daarnaast kan afhankelijk van de grootte een straat ook opgeknipt worden in meerdere straatagenda's. De cumulatie van de verschillende agenda's zou vanaf 2007 tot eind 2010 nog steeds op moeten tellen tot 500. Het aantal huishoudens per straat van de 250 toegevoegde straatagenda's zou gemiddeld 75 moeten zijn.

¹³ <http://www.rotterdam.nl/smartsite.dws?id=1019871>

tabel 3-3: Gerealiseerde straatagenda's

Jaartal	Te realiseren straatagenda's	Gerealiseerde straatagenda's
2006	250	263
2007	60	54
2008	60	71
2009	60	26
Eindtotaal 2009	430	415
2010	70	
Eindtotaal 2010	500	

Zoals in bovenstaande tabel te zien is, moesten er in de jaren 2007, 2008 en 2009 elk 60 straatagenda's gerealiseerd worden. In 2010 dienen er 70 straatagenda's gerealiseerd te worden. Eind 2009 zullen er in totaal 430 straatagenda's (waarvan 180 nieuwe straatagenda's) opgeleverd moeten worden en in 2010 dienen dit er 500 te zijn (waarvan 250 nieuwe straatagenda's).

Tot en met 2009 zijn er 415 straatagenda's opgeleverd. Van deze 415 opgeleverde agenda's zijn er per 31-12-2006 al 263 opgeleverd. In de jaren 2007, 2008 en 2009 zijn in totaliteit 151 straatagenda's gerealiseerd. In 2007 zijn er 54 straatagenda's gerealiseerd, in 2008 waren dit er 71 en in 2009 zijn er tot nu toe 26 opgeleverd. De rekenkamer heeft geconstateerd dat in totaal 60 van de 415 straatagenda's gerealiseerd zijn met een totaal aantal huishoudens minder dan 75.

doelstelling 9B

De oorspronkelijke doelstelling: 'het ontmantelen van 1.800 ontdekte hennepkwekerijen' is niet behaald. In totaal zijn er 1.093 illegale hennepkwekerijen ontmanteld, waarvan 905 in Rotterdam.

Doelstelling 9B: iedere melding bij het Hennepteam, die mogelijk een illegale hennepkwekerij betreft, wordt binnen één werkdag in onderzoek genomen, met als doel het beëindigen van de illegale situatie.

Een illegale hennepkwekerij is een (on)professionele inrichting, geheel of gedeeltelijk gemaakt in een woonhuis of een bedrijfspand, met als doel vijf of meer hennepplanten te telen. Onder een ontdekte hennepkwekerij wordt verstaan: een door het hennepteam vastgestelde hennepkwekerij. Onder een ontmantelde hennepkwekerij wordt verstaan dat de kwekerij onder toezicht van het hennepteam is afgevoerd en voor vernietiging is aangeboden.

In het definitieboekje van september 2007 luidde doelstelling 9b: 'jaarlijks worden 600 ontdekte hennepkwekerijen ontmanteld'.

De nieuwe doelstelling heeft betrekking op het proces, waar de oude doelstelling betrekking had op het bereiken van een prestatie. Dit heeft de rekenkamer aangemerkt als een verlaging van de ambitie.

tabel 3-4: Ontmantelde hennepkwekerijen

Jaartal	Te ontmantelen hennepkwekerijen	Ontmantelde hennepkwekerijen
2007	600	336
2008	600	312
2009	600	445 ¹⁴
Totaal	1.800	1.093

Bovenstaande tabel laat zien dat het aantal ontmantelde hennepkwekerijen in alle jaren onder 600 gebleven is. In 2007 werden er 336 hennepkwekerijen ontmanteld, in 2008 waren dit er 312. In 2009 werden er 445 hennepkwekerijen ontmanteld, waarvan 257 in Rotterdam. In totaal zijn er 1093 hennepkwekerijen ontmanteld. Wanneer alleen naar Rotterdam gekeken wordt zijn dit er 905.

Doelstelling 9C

De oorspronkelijke doelstelling is niet behaald. In totaal zijn er 3.677 controles uitgevoerd en 823 IVI's opgespoord en ontmanteld. Er zijn voldoende controles uitgevoerd, maar het aantal opgespoorde en ontmantelde IVI's loopt op ten opzichte van het totaal aantal controles, terwijl dit aantal juist af zou moeten nemen. De controlemethode lijkt dus effectiever te zijn, aangezien er naar verhouding minder controles nodig zijn om IVI's op te sporen. De doelstelling is echter zo geformuleerd dat hoe effectiever de controles zijn, hoe slechter de doelstelling bereikt wordt.

Doelstelling 9C: 100% van de meldingen, die mogelijk een illegale verblijfsinrichting betreft, wordt in behandeling genomen, waarvan 90% binnen 10 werkdagen, met als doel het beëindigen van de illegale situatie.

Een illegale verblijfsinrichting (IVI) is een verblijfsinrichting die in strijd met de huisvestingsverordening en de bouwverordening wordt geëxploiteerd. Een IVI is opgespoord wanneer na signalen van burgers of andere diensten ter plaatse door Toezicht Gebouwen wordt waargenomen dat er sprake is van strijdigheid met de huisvestingsverordening (zonder onttrekkingsvergunning) en/of de bouwverordening (zonder exploitatievergunning). Alle geconstateerde strijdigheden (IVI's) worden teruggebracht naar de legale situatie.

In het definitieboekje van september 2007 luidde doelstelling 9c: in 2010 is het aantal opgespoorde illegale verblijfsinrichtingen (IVI's) teruggebracht tot 10% van het aantal controles door Toezicht Gebouwen. Ieder jaar worden er 1.000 controles gedaan, waarvan in 2007 20% opgespoorde IVI's. In 2009 moet het percentage opgespoorde IVI's ten opzichte van het totaal aantal controles afnemen tot 10%.

¹⁴ In opdracht van de burgemeester is er vanaf 01-01-2009 gewerkt aan een regionale uitrol van de bestuursrechtelijke aanpak waarbij het Rotterdamse model toepassing moet krijgen in gemeenten van de regio Rijnmond. Per 01-01-2009 is gestart met de gemeenten Albrandswaard en Barendrecht. Van de 445 ontmantelingen in 2009 zijn er 257 in Rotterdam uitgevoerd.

De nieuwe doelstelling heeft betrekking op het proces, de oude doelstelling had betrekking op het bereiken van een prestatie. Dit heeft de rekenkamer beoordeeld als een verlaging van de ambitie.

tabel 3-5: Uitgevoerde controles en opgespoorde IVI's

Jaartal	Uit te voeren controles en op te sporen IVI's	Uitgevoerde controles en opgespoorde IVI's
2007	1.000 controles 20% opgespoorde IVI's	1.297 controles 17,7% (229) opgespoorde IVI's
2008	1.000 controles 15% opgespoorde IVI's	1.359 controles 22,8% (310) opgespoorde IVI's
2009	1.000 controles 10% opgespoorde IVI's	1.021 controles 27,8% (284) opgespoorde IVI's
Totaal	3.000 controles 15% (450) opgespoorde IVI's	3.677 controles 22,4% (823) opgespoorde IVI's

Bovenstaande tabel laat zien dat er 3.677 controles zijn uitgevoerd, waarvan bij 823 controles illegale verblijfsinrichtingen zijn opgespoord. Dit is meer dan de beoogde 3.000 controles en 450 opgespoorde IVI's. De doelstelling is echter zo geformuleerd dat hoe effectiever de controles zijn, hoe slechter de doelstelling bereikt wordt. Een reden hiervoor zou kunnen liggen in het feit dat men dacht dat door de vele controles door Toezicht Gebouwen het aantal IVI's zou afnemen. Dit lijkt echter niet het geval te zijn.

doelstelling 17b

Doelstelling 17b: minimaal 35.000 m² bruto vloer oppervlak (BVO) voor kleinschalige bedrijvigheid, worden aan de voorraad toegevoegd, waarvan 25% voor de creatieve sector.

De oorspronkelijke doelstelling is niet behaald.

De belangrijkste wijziging in de doelstelling betrof het aantal arbeidsplaatsen van kleinschalige bedrijven. Het OBR heeft niet bijgehouden of een bedrijf maximaal 20 arbeidsplaatsen heeft. In totaal is 32.506 m² BVO voor kleinschalige bedrijvigheid aan de voorraad toegevoegd, waardoor de doelstelling niet behaald is. 57% hiervan is bestemd voor de creatieve sector. Daarmee is dit gedeelte van de oorspronkelijke doelstelling wel behaald.

In het definitieboekje van september 2007 wordt kleinschalige bedrijvigheid gedefinieerd als: 'bedrijven tot maximaal 20 arbeidsplaatsen en een oppervlakte van minimaal 25 m² en maximaal 2000 m²'.

In het definitieboekje van september 2008 is het aantal arbeidsplaatsen uit de definitie verwijderd. Een bedrijf met meer dan 20 arbeidsplaatsen kan hierdoor ook gerekend worden tot een kleinschalig bedrijf. De groep met kleinschalige bedrijven wordt hierdoor groter. Dit heeft de rekenkamer aangemerkt als een verlaging van de ambitie.

Er is 32.506 m² BVO aan kleinschalige bedrijvigheid aan de voorraad toegevoegd. Het aantal arbeidsplaatsen wordt door het OBR niet geregistreerd. een percentage van 57% van de 32.506 m² BVO is bestemd voor de creatieve sector.

3-4 ambitieverhoging

Van de twee onderzochte doelstellingen met een ambitieverhoging ten opzichte van 2007, is doelstelling 7d 'schoon' behaald en doelstelling 20 'hotelovernachtingen' niet.

In deze paragraaf zijn de doelstellingen onderzocht waarvan de ambitie in september 2008 ten opzichte van de oorspronkelijke doelstelling verhoogd is; dit betreft doelstelling 7d en 20.

doelstelling 7D

Doelstelling 7D Het gemiddeld schoonniveau in Rotterdam is structureel 4 of hoger (op een schaal van 1 t/m 5). In 2010 scoren maximaal 10 wijken van de 77 wijken gemiddeld onder niveau 4.

Aangezien de doelstelling uit het definitieboekje van september 2008 al in het jaar dat de ambitie gewijzigd is behaald is, is de oorspronkelijke doelstelling ook behaald. In 2009 is het gemiddeld schoonniveau 4,5. Er zijn geen wijken meer die onder schoonniveau 4 scoren.

Van de 10 bovengenoemde wijken mogen de 10 wijken die onder niveau 4 scoren geen lagere score behalen dan de score ten tijde van de nulmeting in 2006 van diezelfde wijk.

In het definitieboekje van september 2007 luidde de doelstelling: het gemiddelde schoonniveau in Rotterdam is structureel 4 of hoger (op een schaal van 1 t/m 5). In 2010 scoren minimaal 65 van de 77 wijken gemiddeld 4 of hoger.

De ambitie is dus iets verhoogd, nu mogen nog 10 wijken onder niveau 4 scoren, waar dit er eerder 12 waren.

In 2007 scoorden 14 wijken gemiddeld onder schoonniveau 4.

In 2008 was het gemiddeld schoonniveau al 4,2. Vier wijken scoorden gemiddeld nog onder schoonniveau 4.

In 2009 is het gemiddeld schoonniveau 4,5. Er zijn dit jaar geen wijken meer die onder schoonniveau 4 scoren.

doelstelling 20

Doelstelling 20: 1,1 miljoen hotelovernachtingen in 2010.

De oorspronkelijke doelstelling is niet behaald. Het aantal hotelovernachtingen zou van 889.500 overnachtingen in 2005 met 10% moeten stijgen naar 1.067.400 overnachtingen in 2010. In het eerste jaar, 2007, werd met een stijging van 12% de mijlpaal voor dat jaar ruim behaald. In de overige jaren werd zelfs de oorspronkelijke doelstelling niet meer behaald. Er is in 2009 uiteindelijk slechts een stijging van 4% ten opzichte van 2005 gerealiseerd.

Doelstelling 20 luidde in het definitieboekje van september 2007: het aantal hotelovernachtingen groeit van 2005 naar 2010 met 20%. De nulmeting was 889.500. Een verhoging van 20% zou uitkomen op ongeveer 1,07 miljoen hotelovernachtingen in 2010. De mijlpalen beoogden een jaarlijkse stijging van 5%. De doelstelling volgens het definitieboekje van september 2008 luidt: 1,1 miljoen hotelovernachtingen in 2010. Dit betekent dat de ambitie is verhoogd; het college wil nu 30.000 hotelovernachtingen meer behalen.

tabel 3-6: gerealiseerde hotelovernachtingen

Jaartal	Te realiseren hotel-overnachtingen	Gerealiseerde hotelovernachtingen
nulmeting 2005	889.500 (index 100)	889.500 (index 100)
2007	978.450 (index 110)	1.000.000 (index 112)
2008	1.022.925 (index 115)	951.800 (index 107)
2009	1.067.400 (index 120)	924.000 (index 104)

In bovenstaande tabel is te zien dat de 889.500 gerealiseerde overnachtingen in 2005 als nulmeting gelden. In de daarop volgende jaren zou een stijging gerealiseerd moeten worden, oplopend tot 20% in 2009. In 2007 werd de target met 1.000.000 hotelovernachtingen ruim gehaald. In de daarop volgende jaren zijn niet meer, maar juist minder hotelovernachtingen gerealiseerd. De reden die het college hiervoor aangeeft, de economische crisis, is in hoofdstuk 5 nader onderzocht.

3-4-1 richting onbekend

De enige onderzochte doelstelling met een onbekende veranderrichting, doelstelling 2A, is niet behaald.

In deze paragraaf zijn de doelstellingen onderzocht waarvan de ambitie in september 2008 ten opzichte van de oorspronkelijke doelstelling in onbekende richting is veranderd. In deze paragraaf wordt alleen gerapporteerd over doelstelling 2a. Doelstelling 21a, waarvan de ambitie ook in onbekende richting veranderde, is niet door de rekenkamer onderzocht. De reden hiervoor is terug te vinden in tabel 3-2 Onderzochte doelstellingen.

doelstelling 2A.

Doelstelling 2A : In 2010 zijn er in het basisonderwijs 45 Brede scholen die leerlingen een programma van 6 uur per week aanbieden

De oorspronkelijke doelstelling is niet behaald. Er zijn voor nog geen enkele Brede School al vaststellingsbeschikkingen verzonden. Het betreft in dit geval dus een ambitieverlaging

Een Brede School is, volgens de wet op het primair onderwijs, een school die zich ten doel stelt de pedagogische inspanningen vanuit de school, het gezin en de omgeving goed op elkaar af te stemmen door samenwerking en door het ontwikkelen en

uitvoeren van activiteiten. Volgens het definitieboekje van september 2007 wordt een Brede School meegeteld wanneer een subsidieaanvraag is gehonoreerd via een beschikking en de financiële en inhoudelijke verantwoording is goedgekeurd. Een subsidieaanvraag wordt gehonoreerd via een vaststellingsbeschikking.

In het definitieboekje van september 2008 is aangegeven dat Brede scholen worden meegeteld wanneer er een aanvraag is gehonoreerd via een verleningsbeschikking. Deze verandering kan tot gevolg hebben dat de ambitie is verlaagd, wanneer de scholen die een verleningsbeschikking krijgen, niet per definitie ook allemaal een vaststellingbeschikking krijgen. Echter, wanneer elke school beide beschikkingen ontvangt, is de ambitie niet veranderd.

Per jaar zouden 15 vaststellingsbeschikkingen verzonden moeten zijn, waardoor het eindtotaal in 2010 uit zou komen op 45 vaststellingsbeschikkingen. Eind 2009 zouden zowel 30 verlenings- als vaststellingsbeschikkingen verzonden moeten zijn.

Voor geen enkele Brede school zijn al vaststellingsbeschikkingen verzonden. De reden hiervoor is de relatief lange inlever- en behandeltermijn. Voor de jaren 2007/2008 is per 10 november 2009 nog geen enkele vaststellingsbeschikking verzonden, voor 1 Brede School was zelfs ook nog geen aanvraag ingediend. Voor de jaren 2008 en 2009 worden de vaststellingsaanvragen nog ingediend. Daarna gaat de behandeltermijn nog van start.

4 economische crisis

4-1 inleiding

In dit hoofdstuk wordt de volgende deelvraag beantwoord:

- Is waar het college de economische crisis als van invloed noemt op het in mindere mate behalen van de doelstelling de bewering aannemelijk?

Als het college in de verantwoording aangeeft dat de economische crisis een rol heeft gespeeld bij het niet of niet geheel halen van de doelstelling beoordeelt de rekenkamer aan de hand van deze deelvraag:

- of dit aannemelijk is;
- of er ook andere belangrijke oorzaken waren, die het college niet noemt.

Voor de beantwoording heeft de rekenkamer in de onderzoeksopzet een aantal normen geformuleerd. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel.

tabel 4-1: normen aannemelijkheid invloed economische crisis op realisatie doelstellingen

norm	
onderbouwd	er is een logische onderbouwing van de invloed van de economische crisis op het resultaat aanwezig
controleerbaar	de onderbouwing is controleerbaar
juist	onderbouwing is gestoeld op juiste gegevens
materieel	beweerde invloed is materieel: invloed is van zo'n gewicht dat die effect op realisatie doel kan hebben

Het onderzoek beperkt zich tot vier collegedoelstellingen. Deze doelstellingen zijn geselecteerd omdat het college in zijn verantwoording bij deze doelstellingen de economische crisis noemt als oorzaak of één van de oorzaken voor het niet of niet geheel behalen van de doelstelling. Die doelstellingen zijn:

- doelstelling 3b reductie aantal WWB-uitkeringen
- doelstelling 12a woningbouwproductie
- doelstelling 12b startersleningen
- doelstelling 20 hotelovernachtingen

Buiten beschouwing blijven dus doelstellingen waarbij in de collegeverantwoording de crisis wel wordt genoemd, maar ondanks de crisis de doelstellingen toch gehaald zijn.

Ten slotte wijdt de rekenkamer in dit hoofdstuk een paragraaf aan de vraag hoe ‘het plan van aanpak economische crisis, Rotterdam biedt perspectief’ zich verhoudt tot het collegeprogramma en de collegeverantwoording.

4-2 de economische crisis in de collegeverantwoording

Het is aannemelijk dat de economische crisis een negatieve invloed heeft gehad op het niet behalen van de vier doelstellingen waarvoor het college dit als oorzaak of één van de oorzaken noemt voor het niet of niet geheel behalen van de doelstelling

4-2-1 totaalbeeld

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de beoordeling door de rekenkamer of het aannemelijk is dat de economische crisis een rol heeft gespeeld bij het niet halen van de doelstelling. Die beoordeling wordt in de volgende paragrafen voor elk van de vier onderzochte doelstellingen toegelicht.

tabel 4-2: aannemelijkheid van de door het college beweerde negatieve invloed van de economische crisis op het behalen van collegedoelen

collegedoelstelling	oorzaak voor het niet behalen van de doelstelling volgens het college	aannemelijk volgens rekenkamer
3b reductie aantal WWB-uitkeringen	economische crisis	ja
12a woningbouwproductie	economische crisis en daarnaast andere oorzaken	ja
12b startersleningen	economische crisis en daarnaast andere oorzaken	ja
20 hotelovernachtingen	economische crisis	ja

4-2-2 doelstelling 3b reductie aantal WWB-uitkeringen

De doelstelling op het gebied van het aantal, 7.500 mensen minder in de bijstand, is niet gehaald en hiervoor heeft het college de crisis als oorzaak genoemd. De invloed van de economische crisis is aannemelijk. Er is hiervoor een logische onderbouwing aanwezig. Deze onderbouwing is controleerbaar, juist en materieel.

De collegedoelstelling op het gebied van het aantal bijstandsuitkeringen is dat in december 2009 het aantal cliënten onder de 65 jaar met een bijstandsuitkering per saldo is gedaald met 7.500, vergeleken met 2006. Volgens de gegevens van SoZaWe betekent dit dat in december 2009, maximaal 28.500 Rotterdammers een

bijstandsuitkering zouden moeten hebben. 30 november hadden echter 29.851 Rotterdammers een bijstanduitkering en SoZaWe verwacht dat eind 2009 30.851 Rotterdammers een bijstandsuitkering zullen hebben. Als reden voor het niet behalen van de collegedoelstelling geeft het college de economische crisis aan.

Gegevens van SoZaWe, de vier grote gemeenten, het Centraal PlanBureau (CPB) en het UWV/Werkbedrijf onderbouwen de invloed van de economische crisis op het niet halen van de doelstelling.¹⁵ Deze oorzaak en de beoordeling daarvan zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

tabel 4.3 mate waarin het aannemelijk is dat de economische crisis oorzaak is voor het niet halen van hoofddoelstelling 3b.

Genoemde oorzaak van het niet halen van de doelstelling	relatie met crisis	controleerbaar	juist	materieel
Kredietcrisis	ja	+	+	+

+ = voldoende

- = onvoldoende

0 = beoordeling is niet mogelijk

crisis gerelateerde oorzaken

De belangrijkste oorzaak die het college aandraagt voor het niet halen van de collegedoelstelling is de economische crisis. Hierdoor raken er meer mensen hun baan kwijt en vinden er minder mensen een nieuwe baan. Hoewel er sprake is van een hoger beroep (25% meer aanvragen) wordt de instroom volgens SoZaWe redelijk beperkt. Wel is er volgens SoZaWe een fors lagere uitstroom uit de uitkering ten opzichte van voorgaande jaren. Mogelijkheden tot uitstroom naar werk zijn door de economische crisis beperkt(er). Dit leidt tot een stijging van het volume aan uitkeringen.

De volgende informatie maakt het aannemelijk dat de economische crisis de oorzaak is voor het niet behalen van de college doelstelling. Allereerst was tot voor het begin van de economische crisis een daling van het aantal uitkeringen te zien. Daarnaast komt de stijging van het aantal bijstandsuitkeringen overeen met de landelijke trend en de ontwikkeling in de andere drie grote gemeenten. In Rotterdam is de stijging van het aantal uitkeringen relatief kleiner dan in de rest van Nederland en in de andere grote gemeenten. De Rekenkamer heeft onderbouwing voor het vorenstaande gevonden in cijfers van SoZaWe en het CBS.

Uit overzichten van het CBS blijkt bijvoorbeeld dat de aanvankelijk dalende trend in het aantal WWB'ers met de intrede van de crisis omgezet wordt in een stijgende trend. Rotterdam steekt daar positief tegen af¹⁶.

¹⁵ Zie de macro-economische verkenningen van het Centraal Planbureau en de regionale arbeidsmarktinfo: regio Zuid-West/Rijnmond van UWV/Werkbedrijf op www.werk.nl.

¹⁶ precieze verwijzingen volgen nog in de gedrukte versie. De gegevens zijn gebaseerd op de informatie zoals die wordt geboden door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Naast deze informatie wordt

4-2-3 doelstelling 12a woningbouwproductie

De hoofddoelstelling op het gebied van de woningbouwproductie, de start met de bouw van 12.800 nieuwbouwwoningen (3.200 per jaar), is niet gehaald en hiervoor noemt het college de crisis als één van de oorzaken. De invloed van de economische crisis is aannemelijk. Er is hiervoor een logische onderbouwing aanwezig. Deze onderbouwing is controleerbaar, juist en materieel. Het college verantwoordt zich niet over de oorzaken voor het niet halen van enkele subdoelstellingen. De eerste helft van 2008 waren hoge prijzen die aannemers rekenden de belangrijkste oorzaak dat woningbouwprojecten niet werden aanbesteed en de start van de bouw van woningen dus achterbleef.

Het college verantwoordt zich niet over de redenen voor het niet behalen van de subdoelstellingen die betrekking hebben op specifieke categorieën woningen of locaties. Omdat dus ook de economische crisis niet genoemd is, heeft de rekenkamer de mogelijke redenen niet onderzocht.

De collegedoelstelling op het gebied van de woningbouwproductie is dat in de periode 2006-2009 wordt gestart met de bouw van 12.800 nieuwbouwwoningen (3.200 per jaar). De hoofddoelstelling 'starten met de bouw van 12.800 nieuwbouwwoningen' over de gehele collegeperiode en de mijlpaal voor 2009 'starten met de bouw van 3.200 woningen' zullen volgens de prognose van het college niet gehaald worden. Volgens de gegevens van dS+V en het OBR is tot november 2009 gestart met de bouw van 687 woningen. Volgens dS+V en het OBR is de praktijk dat in december over de start van de bouw van de meeste woningen wordt gerapporteerd. Daarom verwachten deze diensten dat men in 2009 uiteindelijk zal zijn gestart met de bouw van 2501 woningen. Over de gehele collegeperiode zou dat volgens dS+V en het OBR een totaal van 11.381 woningen betekenen.

In de derde bestuursrapportage wordt de volgende verklaring gegeven voor het niet halen van de hoofddoelstelling. 'In 2008 zijn 2.165 woningen gerealiseerd. Deze lagere productie (...) is veroorzaakt door zowel aanbestedingsproblemen als een stagnerende voorverkoop als gevolg van de kredietcrisis. (...) In de eerste negen maanden van 2009 is gestart met de bouw van 315 woningen. De economische crisis is de oorzaak van deze lage productie.'

Gegevens van het OBR, het CBS en het Kadaster en van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid onderbouwen de invloed van de in de derde bestuursrapportage genoemde oorzaken voor het niet halen van de doelstelling.¹⁷ Die oorzaken en de beoordeling daarvan zijn weergegeven in de onderstaande tabel. Deze tabel heeft betrekking op de hoofddoelstelling 'het bouwen van 12.800 nieuwbouwwoningen' over de gehele collegeperiode.

er ook onderling informatie uitgewisseld om sneller op de hoogte te kunnen zijn van de meest recente ontwikkelingen.

¹⁷ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71533ned&D1=4->

[7&D2=0&D3=0,13&D4=16,101,186,203,220,229-231,233-235,237-240,242-244,246-](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71533ned&D1=4-7&D2=0&D3=0,13&D4=16,101,186,203,220,229-231,233-235,237-240,242-244,246-)

[248,I&HDR=G1,T&STB=G2,G3&VW=T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71533ned&D1=4-7&D2=0&D3=0,13&D4=16,101,186,203,220,229-231,233-235,237-240,242-244,246-248,I&HDR=G1,T&STB=G2,G3&VW=T)

tabel 4-4 mate waarin het aannemelijk is dat de economische crisis oorzaak is voor het niet halen van hoofddoelstelling 12a

Genoemde oorzaak van het niet halen van de doelstelling	relatie met crisis	controleerbaar	juist	materieel
Stagnerende voorverkoop als gevolg van de kredietcrisis	ja	+	+	+
Aanbestedingsproblemen begin 2008	nee	+	+	+

+ = voldoende
 - = onvoldoende
 0 = beoordeling is niet mogelijk

crisis gerelateerde oorzaken

De stagnerende voorverkoop als gevolg van de kredietcrisis is van invloed op de start van de bouw van nieuwbouwwoningen, omdat banken en ontwikkelaars vaak de voorwaarde hanteren dat pas met een project gestart mag worden als 70% van de woningen verkocht is. Dit leidt tot problemen voor de woningbouw tijdens de economische crisis; mensen kopen minder snel een woning, omdat hypotheek minder snel verstrekt worden en ze te maken hebben met onzekerheden rond werk en inkomen.

Gegevens over het verminderde consumentenvertrouwen ten gevolge van de crisis zijn terug te vinden in cijfers van het Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS) van de gemeente Rotterdam.¹⁸ Hierbij geeft 55% van de ondervraagden aan te verwachten zelf de gevolgen van de crisis te gaan merken.¹⁹

De afgenomen vraag naar woningbouw wordt ook ondersteund door gegevens van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid.²⁰

De terugloop in de vraag naar koopwoningen wordt ook onderbouwd door de bereidheid van projectontwikkelaars om hun projecten met koopwoningen om te vormen naar projecten met huurwoningen. De gemeente ondersteunt dit actief door te bemiddelen bij het vinden van corporaties die eigenaar kunnen worden van de huurwoningen. Als reden hiervoor noemt de gemeente het streven om de woningbouwproductie op peil te houden. Als de grond in handen was van de gemeente, zou de gemeente ervoor gekozen hebben de grond aan te bieden voor een prijs die gehanteerd wordt bij huurwoningen. De verandering van koop naar huur, die gezien kan worden als een gevolg van de crisis, is terug te vinden in gegevens van dS+V en het OBR.²¹ In 2009 werden 42% koopwoningen en 58% huurwoningen gerealiseerd,

¹⁸ Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Kerncijfers & Trends, Rotterdam 2009, 2009, p. 115

¹⁹ Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Kerncijfers & Trends, Rotterdam 2009, 2009, p. 116

²⁰ Verwijzing volgt in gedrukte versie

²¹ dS+V en OBR, Planaanbod 2006 t/m 2009 (huur versus koop), 28-sep-09

terwijl van 2006 tot 2008 nog gemiddeld 71% koopwoningen en 29% huurwoningen gerealiseerd werden. Het gegeven dat projectontwikkelaars op grote schaal overgaan tot het herontwikkelen van huurwoningen is een teken dat er minder vraag is naar koopwoningen.

DS+V en het OBR werken met een grote werkvoorraad en selecteren daaruit de meest kansrijke projecten. De diensten beginnen jaarlijks met plannen voor in totaal circa 5.000 woningen, rekening houdend met 40% planuitval om uiteindelijk te beginnen met de bouw van 3.200 woningen. Voor het begin van de economische crisis werd, volgens dS+V en het OBR, standaard gestart met de bouw van 60% van de werkvoorraad van 5000 woningen. Na het begin van de crisis was dit nog maar 40%.

Op grond van het vorenstaande vindt de rekenkamer het aannemelijk dat de economische crisis een materiële oorzaak is voor het niet halen van de hoofddoelstelling.

niet crisis gerelateerde oorzaken

Met name gedurende de eerste helft van 2008 vormden aanbestedingsproblemen een rem op de woningbouwproductie. De problemen betroffen de hoge prijzen die aannemers rekenden voor het uitvoeren van opdrachten. Voordat de crisis begon hadden aannemers zoveel opdrachten en waren de grondstofprijzen op de wereldmarkt zo hoog dat aannemers, naar de mening van opdrachtgevers, te hoog inschreven bij de aanbesteding van woningbouwprojecten. Hierdoor werden projecten te duur en besloten opdrachtgevers om niet te starten met de projecten. De hoge grondstofprijzen op de wereldmarkt worden onderbouwd met gegevens van het CBS.²²

Het argument dat de markt overspannen was blijkt ook uit gegevens van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid. Aannemers hadden tot en met de eerste helft van 2008 veel werkvoorraad waardoor zij weinig opdrachten nodig hadden en hoge prijzen konden vragen. Naar de mening van de rekenkamer is het daarom aannemelijk dat in de eerste helft van 2008 de hoge prijzen van aannemers een belangrijke oorzaak waren voor het achterblijven van het aantal woningen waarvan de bouw gestart is.

4-2-4 doelstelling 12b startersleningen

De doelstelling 'het verstrekken van 400 startersleningen is niet behaald'. Het college noemt hiervoor als oorzaken de economische crisis en het feit dat aanvankelijk de regeling gold dat ontwikkelaars mee betaalden aan de financiering van de starterslening. De invloed van de economische crisis is aannemelijk. Er is hiervoor een logische onderbouwing aanwezig. Beide oorzaken zijn materieel. De onderbouwing is logisch, controleerbaar en juist. Uit ambtelijke informatie komen ook twee andere oorzaken naar voren, waarvan de rekenkamer niet kan vaststellen of deze materieel zijn.

De collegedoelstelling met betrekking tot startersleningen luidt: 'In de periode 2007 tot en met 2009 worden er 400 starterleningen verstrekt aan kopers van koopwoningen'. Het gaat hierbij om nieuwbouwwoningen in het middeldure segment. In de collegeverantwoording geeft het college aan dat de doelstelling niet zal worden gehaald. De prognose van het college is dat in 2009 in totaal 50 startersleningen zijn

²² <http://statline.cbs.nl>

verstrekt. Het college noemt als oorzaken hiervoor de teruglopende verkoop van woningen als gevolg van de economische crisis en het feit dat aanvankelijk ontwikkelaars moesten bijdragen aan de kosten van de startersleningen.

Uit ambtelijke informatie van dS+V komen vier oorzaken voor het niet behalen van de doelstelling naar voren. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel.

tabel 5-5 mate waarin de onderbouwing van het niet halen van doelstelling 12b voldoet aan normen

Genoemde oorzaak van het niet halen van de doelstelling	relatie met crisis logisch onderbouwd	controleerbaar	juist	materieel
Teruglopende verkoop van woningen	ja	+	+	+
In eerste instantie mochten projecten alleen meedoen als de ontwikk hierover een overeenkomst sloten. Ontwikkelaars moesten bijdragen aan de kosten.	nee	+	+	+
Geïnteresseerde starters voor een koopwoning kiezen voor de bestaande voorraad (waaronder verkoop corporatiewoningen)	nee	0	0	0
Voor veel mensen blijkt de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) een probleem, doordat men andere dure leningen heeft die binnen de voorwaarden van de NHG niet kan worden overgesloten.	nee	0	0	0
+ = voldoende - = onvoldoende 0 = beoordeling is niet mogelijk				

crisisgerelateerde oorzaken

Eén van de in de tabel weergegeven oorzaken, de teruglopende verkoop van woningen, kwalificeert de rekenkamer als gerelateerd aan de economische crisis.

Uit ambtelijke informatie komt naar voren dat het aantal verkochte nieuwbouwwoningen in de periode van 2007 tot en met 2009 gedaald is: In 2007 werden ongeveer 1900 nieuwbouwwoningen verkocht, in 2008 waren dat er 1469 en in 2009 tot en met oktober 486. De rekenkamer acht het waarschijnlijk dat als er minder woningen verkocht worden er ook minder vraag is naar startersleningen.

niet crisis gerelateerde oorzaken

Drie van de door dS+V vermelde oorzaken kwalificeert de rekenkamer als niet gerelateerd aan de economische crisis. Van één hiervan acht de rekenkamer het wel aannemelijk dat deze het behalen van de doelstelling negatief heeft beïnvloed. In eerste instantie mochten projecten alleen meedoen als de ontwikkelaar en de gemeente hierover een overeenkomst sloten. Ontwikkelaars moesten bijdragen aan de kosten. De financiering van startersleningen is verdeeld over drie partijen, het ministerie van VROM, de gemeente en de projectontwikkelaar. Het ministerie en de gemeente nemen in principe ieder 50% van de financiering voor hun rekening. Het college heeft er in 2007 voor gekozen om circa de helft van de gemeentelijke bijdrage door de ontwikkelaar van een project te laten bepalen (de ontwikkelaarsbijdrage). Op 18 november 2008 heeft het college besloten de overeenkomst tussen ontwikkelaar en gemeente en de ontwikkelaarsbijdrage voor startersleningen te laten vervallen. Daarmee zijn startersleningen nu mogelijk voor alle projecten voor middeldure koopwoningen. dS+V geeft aan dat hierna financiële adviseurs over deze wijziging van de regeling zijn geïnformeerd via brieven en een voorlichtingsbijeenkomst in maart 2009. Dit leidde volgens dS+V tot een stijging in het aantal startersleningen vanaf juni 2009. De cijfers die dS+V hierover aanlevert bevestigen die stijging: In 2009 zijn tot begin december in totaal 47 leningen aangevraagd, een substantiële stijging ten opzichte van de jaren 2008 (14 leningen aangevraagd) en 2007 (11 leningen aangevraagd). dS+V noemt nog twee andere oorzaken die hebben meegespeeld bij het achterblijven van het aantal startersleningen bij de doelstelling. Of die invloed materieel is kan de rekenkamer op basis van de geraadpleegde informatie niet beoordelen.

4-2-5 doelstelling 20 hotelovernachtingen

De doelstelling '1,1 miljoen hotelovernachtingen in 2010' is niet behaald en het college noemt de economische crisis als oorzaak. De invloed van de economische crisis is aannemelijk. Er is hiervoor een logische onderbouwing aanwezig. De invloed van de economische crisis is controleerbaar, juist en materieel. Uit ambtelijke informatie komt ook een andere oorzaak naar voren, waarvan de rekenkamer niet kan vaststellen of deze materieel is: de late oplevering van de SS Rotterdam.

Doelstelling 20 houdt in dat er in 2009 1,1 miljoen hotelovernachtingen gerealiseerd worden. Dit zou een stijging van 10% zijn ten opzichte van 2007. In dat jaar waren er namelijk precies 1 miljoen hotelovernachtingen verwezenlijkt. Oorspronkelijk was het doel om in 2009 een stijging van 20% ten opzichte van 2005 te realiseren waarmee het college 1.070.000 miljoen overnachtingen beoogde te halen. De verhoging van de ambitie in september 2008 hing samen met de verwachting dat in 2009 meer hotelkamers beschikbaar zouden komen en de organisatie van het themajaar YourWorld. Over het behalen van de oorspronkelijke doelstelling is gerapporteerd in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.

De prognose voor 2009 is 924.000 hotelovernachtingen. Het college noemt de economische crisis als oorzaak voor het niet behalen van de doelstelling. Het college baseert zich voor zijn prognose op de CBS cijfers over het tweede kwartaal. Meer recente cijfers zijn niet beschikbaar. In 2008 waren er tot en met het tweede kwartaal 474.100 hotelovernachtingen geregistreerd. De CBS cijfers over de eerste twee kwartalen van 2009 laten een realisatie van 460.500 hotelovernachtingen zien. Dat is een daling van 2,9 procent, ten opzichte van de eerste twee kwartalen van 2008.

In de tweede kwartaalrapportage meldde het college nog een lichte stijging van 6% (eerste kwartaal 2009 t.o.v. eerste kwartaal 2008). Toen verwachtte het college de oorspronkelijke doelstelling van 1,07 miljoen overnachtingen nog te kunnen behalen. Echter, met de daling van 2,9 % wordt door het college geconstateerd dat ook die waarschijnlijk niet meer behaald zal worden.

Naast de economische crisis blijkt uit ambtelijke informatie van het OBR ook nog een andere oorzaak voor het niet behalen van de doelstelling, namelijk de vertraagde oplevering van de SS Rotterdam. Beide oorzaken zijn weergegeven in onderstaande tabel.

tabel 5-5 mate waarin de onderbouwing van het niet halen van doelstelling 20 voldoet aan normen

Genoemde oorzaak van het niet halen van de doelstelling	relatie met crisis	controleerbaar	juist	materieel
Daling in het aantal hotelovernachtingen als gevolg van de economische crisis	ja	+	+	+
Vertraagde oplevering van de SS Rotterdam	nee	0	0	0

+ = voldoende

- = onvoldoende

0 = beoordeling is niet mogelijk

crisis gerelateerde oorzaken

Het OBR heeft aangegeven dat uit de jaarlijkse HOSTA rapportage 2009²³ van Horwath HTL blijkt dat de economische crisis van invloed was op het aantal gerealiseerde hotelovernachtingen in Rotterdam. Horwath HTL is een onafhankelijke partij die jaarlijks rapporteert over de ontwikkelingen in de hotelindustrie in de Benelux. In het HOSTA rapport 2009 staat het volgende over de invloed van de crisis op de hotelindustrie in de Benelux: "De hotelmarkt is hard geraakt door de kredietcrisis, die kwam op een moment dat de hotellerie nog herstellende was van de vorige recessie. Zowel de bezettingsgraden als de gemiddelde kamerprijzen zijn gedaald in 2008, met name in de tweede helft van het jaar. De verwachting is dat 2009 een verdere daling zal laten zien, hoewel het laatste kwartaal mogelijk het begin van een herstel zal brengen."

Uit de voorgaande HOSTA rapportage bleek nog dat de gemiddelde bezettingsgraad van de Nederlandse hotels vanaf 2005 een stijging liet zien. In 2007 was deze stijging nog maar 0,4% en werd al verwacht dat er in 2008 een stabilisatie van de bezettingsgraad zou optreden of zelfs een lichte daling. In dit opzicht bevreemdt het de rekenkamer dat het college in september 2008 de ambitie voor deze doelstelling nog verhoogd heeft.

²³ Horwath HTL verzorgt voor verschillende bedrijfstakken periodieke statistieken. Horwath HTL

publiceert ieder jaar het HOSTA rapport met daarin hotelstatistieken als bezettingsgraad en gemiddelde kamerprijs.

De exacte daling van de bezettingsgraad in Nederland bedraagt volgens het HOSTA rapport 2009 in 2008 4,4% (van 72,5% naar 68,1% in 2008). Voor Rotterdam is de bezettingsgraad in 2008 gezakt met 3,5% (van 69,7% naar 66,2% in 2008). De bezettingsgraden van Rotterdamse hotels zijn daarmee minder gedaald dan in de rest van het land.

Volgens het OBR ligt het in de lijn der verwachting dat de hotelovernachtingen in Rotterdam met name doordeweeks zijn gedaald. Doordeweekse overnachtingen betreffen in Rotterdam voornamelijk zakelijk bezoekers. Het bedrijfsleven is getroffen door de crisis en bezuinigt op hotelovernachtingen.

De Rotterdamse hotelsector heeft in vergelijking met andere grote steden sneller last van een economische crisis. In de stadsregio Rotterdam is volgens HOSTA 2007 het zakelijk individueel segment verantwoordelijk voor zo'n 60% van het totaal aan overnachtingen. Daarmee is het zakelijk individueel segment groter dan in de andere G4 steden

De daling van de bezettingsgraad van 3,5% heeft gezorgd voor een daling van 50.215²⁴ overnachtingen ten opzichte van 2007. De invloed van de crisis is daarmee materieel te noemen, aangezien in 2008 zonder deze daling meer dan 1 miljoen hotelovernachtingen behaald zouden zijn.

niet crisis gerelateerde oorzaken

Door het OBR wordt naast de economische crisis ook een vertraagde oplevering van de SS Rotterdam genoemd als mogelijke reden voor het niet behalen van de doelstelling in 2009. De SS Rotterdam zou medio 2009 worden opgeleverd, maar de oplevering is vertraagd en wordt nu pas in 2010 verwacht. De SS Rotterdam heeft 255 kamers.

Volgens het OBR zou de SS Rotterdam uitgaande van een bezettingsgraad van 61%²⁵ in de tweede helft van het jaar 2009 28.389²⁶ overnachtingen hebben kunnen realiseren. Uit HOSTA rapportages blijkt echter dat voor het jaar 2009 een verdere daling van de bezettingsgraad wordt verwacht. Het is voor de rekenkamer dan de vraag of het realiseren van deze nieuwe overnachtingen op de SS Rotterdam realistisch is en niet ten koste zou gaan van overnachtingen elders in Rotterdam. Het is daarom niet te bepalen of de late oplevering van de SS Rotterdam ook een verklarende factor is.

4-3 het plan van aanpak economische crisis 'Rotterdam biedt perspectief'

In het plan van aanpak economische crisis van het college wordt geen relatie gelegd met het realiseren van de doelstellingen uit het collegeprogramma. Dit verbaast de rekenkamer om twee redenen. Ten eerste omdat het college zowel vóór als na totstandkoming van het plan van aanpak heeft aangegeven dat het realiseren van doelstellingen uit het collegeprogramma negatief wordt beïnvloed door de crisis. Ten tweede omdat het college achteraf in de collegeverantwoording aangeeft dat vrijwel alle maatregelen uit het plan van aanpak

²⁴ Een daling van de bezettingsgraad van 69,7% naar 66,2% is gelijk aan een procentuele daling van ongeveer 5%. Een bezettingsgraad van 69,7% stond in 2007 gelijk aan 1 miljoen hotelovernachtingen.
 $(1.000.000/69,7) \times 66,2 = 949.785$.

$1.000.000 - 949.785 = 50.215$

²⁵ Rotterdamse hotels hebben aangegeven in 2009 een verdere daling van de bezettingsgraad te verwachten naar 61%.

²⁶ $(365/2) \times 255 \times 0,61 = 28.389$

ondersteunend zijn aan de realisatie van de collegedoelen. Noch in de collegeverantwoording noch in de vier voortgangsrapportages over het plan van aanpak geeft het college concreet aan welke invloed het plan van aanpak heeft gehad op het realiseren van de doelstellingen uit het collegeprogramma tijdens de economische crisis .

Gedachte achter de systematiek van meetbare doelen en de rapportage over de realisatie van die doelen is onder meer dat door meetbaarheid van resultaten die resultaten inzichtelijker worden. Endogene en exogene factoren kunnen gedurende de collegeperiode invloed hebben op de mate waarin de collegedoelen worden gerealiseerd. Door doelen meetbaar te maken en de realisatie te meten kan de raad inzicht krijgen in de keuzes die het college maakt als gedurende de collegeperiode deze factoren de realisatie van de vastgestelde doelen beïnvloeden. De economische crisis is zo'n exogene factor die aanleiding zou kunnen zijn voor het maken van keuzes met betrekking tot de collegedoelstellingen.

4-3-1 het plan van aanpak

Op 12 maart 2009 heeft het college het plan van aanpak economische crisis, toen nog aangeduid met de term kredietcrisis, aan de raad gezonden. In de begeleidende brief vermeldt het college dat het plan van aanpak (hierna: het plan) voorstellen bevat voor maatregelen die Rotterdam door de crisis heen moeten loodsen en op de lange termijn vooruit helpen. Het plan vermeldt dat de maatregelen gebaseerd zijn op een analyse van de meest recente ontwikkelingen en dat deze voortvloeien uit de langetermijnstadsanalyses van het college, zoals verwoord in de Economische Verkenningen en de Stadsvisie. Aanleiding voor het plan is blijkens ambtelijke informatie van DMC dat eind 2008/begin 2009 de noodzaak werd gevoeld, mede op verzoek van de rijksoverheid, om lokaal met gerichte investeringen te zorgen voor een extra bestedingsimpuls in de economie.

Het plan beschrijft maatregelen aan de hand van een zes thema's (zespuntenplan):

1. actieve bemiddeling naar werk: intensivering bemiddelings- en begeleidingsactiviteiten om werkloosheid zoveel mogelijk te voorkomen;
2. offensief van opleiding en scholing;
3. aanjagen Rotterdamse economie;
4. een duw in de rug van de bouwproductie;
5. versnellen van investeringen in infrastructuur en eigen vastgoed;
6. voorkomen armoede – en schuldproblematiek;

Voor ieder van die zes thema's bevat het plan voorstellen voor maatregelen. In totaal gaat het om 46 maatregelen.

4-3-2 relatie tussen plan van aanpak en het collegeprogramma

Het plan verwijst in de inleiding kort naar het collegeprogramma: 'In het collegeprogramma staat: Rotterdam is een stad waarin iedereen meedoet en mee kan doen. Dat geldt ook in een tijd van economische crisis.' Verder wordt in het plan geen expliciete relatie gelegd met het collegeprogramma. Zo gaat het plan niet in op mogelijke negatieve gevolgen van de crisis voor het realiseren van de collegedoelstellingen en vermeldt het plan evenmin in welke mate de maatregelen in het plan zouden kunnen bijdragen aan het beperken van die negatieve gevolgen. Volgens een ambtelijke toelichting van DMC moet het ontbreken van deze relatie

volgens DMC gezien moet worden tegen de achtergrond van twee verschillen tussen het plan en het collegeprogramma:

- de maatregelen uit het plan zijn snel inzetbaar en dragen doorgaans bij aan de oplossing van een acuut probleem. Daarmee wijken de maatregelen volgens DMC af van de collegegoeden die vaak een langetermijndoelstelling zijn.
- De collegegoeden geven een beeld geven over de resultaten van het hele collegeprogramma, waar het plan in eerste instantie gericht is op stimulering van economische groei.

Niettemin heeft het ontbreken van de relatie tussen het plan en het collegeprogramma de rekenkamer verbaasd, daar het college in de kwartaalrapportages over de realisatie van het collegeprogramma voor een aantal doelstellingen aangeeft dat de crisis de oorzaak of één van de oorzaken is dat deze niet zullen worden gerealiseerd. Een voorbeeld hiervan is collegegoedstelling 14 inzake de verkoop van huurwoningen. Het college vermeldt al in de derde bestuursrapportage over 2008, dus vóór het plan van aanpak economische crisis, dat de doelstelling last heeft van de crisis.²⁷ Niettemin bevat het plan geen enkele maatregel gericht op het stimuleren van die verkoop.

Het plan van het college is op 19 maart 2009 behandeld in de raad. Tijdens die raadsbehandeling is onder meer de volgende de vraag gesteld: 'Wij zijn voorts benieuwd naar het antwoord op de vraag hoe het college omgaat met de targets in het collegeprogramma (...) Ik ben benieuwd naar de keuzen die het college op dit punt zal maken en of het college de raad alvast zal kunnen informeren over de consequenties ervan'²⁸. De rekenkamer heeft in de geraadpleegde documenten geen antwoord van het college op deze vraag aangetroffen.

Dat het college in het plan geen relatie legt met zijn doelstellingen betekent niet dat het plan helemaal geen maatregelen bevat die een relatie met die doelstellingen hebben. Een voorbeeld hiervan is doelstelling 20 uit het collegeprogramma inzake het verhogen van het aantal hotelovernachtingen²⁹. Het plan vermeldt dat de hotels last hebben van de crisis³⁰ en bevat een maatregel tot intensivering van de marketingcommunicatie gericht op het verhogen van het aantal hotelovernachtingen.

In brieven van 3 juli 2009 en 3 september 2009 heeft het college aan de raad gerapporteerd over de voortgang van de maatregelen uit het plan van aanpak. In een brief van 27 oktober 2009 heeft het college een financiële voortgangsrapportage over het plan aan de raad gestuurd. Een vierde rapportage over de voortgang van het plan van aanpak heeft het college als bijlage gevoegd bij de collegeverantwoording. De rekenkamer stelt vast dat ook in de vierde voortgangsrapportage over het plan geen relatie wordt gelegd met het collegeprogramma.

4-3-3 relatie tussen plan van aanpak en de collegeverantwoording

In de collegeverantwoording legt het college in algemene zin een relatie tussen het plan van aanpak en de collegegoeden. De collegeverantwoording vermeldt dat vrijwel alle maatregelen uit het plan van aanpak ondersteunend zijn aan de realisatie van de

²⁷ Derde bestuursrapportage 2008, dec 2008, pag.11

²⁸ Citaat is van het raadslid mw Belhaj van D66, zie notulen raadsvergadering 19 maart 2009, pag 177

²⁹ Collegeprogramma, doelstelling 20: het aantal hotelovernachtingen groeit van 2005 tot 2010 met 20%

³⁰ Zie plan van aanpak, pag 9: "Hotels en restaurants merken vooral teruggang in het zakelijk segment"

collegedoelen.³¹ Het college geeft hierbij echter niet concreet aan welke invloed het plan van aanpak heeft gehad op het realiseren van de doelstellingen uit het collegeprogramma tijdens de economische crisis. Wel gaat het college, zoals eerder in dit hoofdstuk is weergegeven, in de verantwoording over een aantal doelstellingen in op de invloed van de economische crisis op het behaalde resultaat. Bij geen van deze doelstellingen legt het college een relatie met het plan. Het blijft daardoor onduidelijk welke invloed de crisis en de maatregelen uit het plan hebben op het realiseren van de doelstellingen uit het collegeprogramma. Het hiervoor genoemde voorbeeld van de hotelovernachtingen is illustratief. Het college vermeldt wel dat het aantal hotelovernachtingen als gevolg van de crisis is afgenomen maar niet dat maatregelen zijn genomen om de marketingcommunicatie te intensiveren ten einde het aantal hotelovernachtingen te verhogen.

4-4 overige bevindingen

Voor haar onderzoek naar de mogelijke gevolgen van de economische crisis heeft de rekenkamer moeten anticiperen op de verwachte inhoud van de eindverantwoording. Zij heeft zich daarom gebaseerd op inmiddels verschenen bestuursrapportages en op basis daarvan voor zes doelstellingen onderzocht of de verklaring van het college aannemelijk is dat de economische crisis een rol speelt bij het achterblijven van de doelstelling op de planning. Dit betreft de doelstellingen:

- ..verkoop huurwoningen (14)
- . Kleinschalige bedrijfsruimten (17B).

Bij deze doelstellingen voerde het college in de tweede bestuursrapportage de crisis nog wel aan als reden voor het niet halen van de gestelde doelen en in de eindverantwoording niet meer. Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat de crisis bij de verkoop van huurwoningen wel een materiële invloed heeft gehad maar niet de enige oorzaak was. Voor de doelstelling 'Kleinschalige bedrijfsruimten' kon de rekenkamer niet controleren of de economische crisis van invloed is geweest.

doelstelling 14 verkoop huurwoningen

De economische crisis heeft een materiële invloed gehad op het niet halen van collegedoelstelling 14 om 7.200 huurwoningen van te verkopen. Uit ambtelijke informatie komen ook andere oorzaken naar voren, waarvan de rekenkamer er in ieder geval één aannemelijk én materieel vindt: de verkoopafspraken met corporaties zijn opgeteld bijna 9% lager dan de doelstelling.

De collegedoelstelling met betrekking tot de verkoop van huurwoningen luidt dat in de periode van 2006 tot en met 2009 7.200 bestaande Rotterdamse huurwoningen uit het bezit van corporaties of intermediaire organisaties worden verkocht ten behoeve van eigen bewoning. Dit betekent in de genoemde periode 1.800 woningen per jaar. In de derde bestuursrapportage geeft het college aan dat de doelstelling niet zal worden gehaald. Volgens dS+V is het jaarlijks aantal verkochte huurwoningen vanaf 2006 gedaald. Volgens de prognose van de dienst van eind november 2009 zal het aantal verkochte huurwoningen voor de hele periode uitkomen op 5.700.

³¹ Zie paragraaf 2.5 van de collegeverantwoording

Uit een ambtelijke notitie van dS+V³² komt een lijst van zeven oorzaken naar voren. Drie van de genoemde oorzaken kwalificeert de rekenkamer als gerelateerd of deels gerelateerd aan de economische crisis. De oorzaken en de mate waarin deze samenhangen met de economische crisis zijn weergegeven in onderstaande tabel.

tabel 5-4 aannemelijkheid van aan de economische crisis gerelateerde onderbouwing van het niet halen van doelstelling 14

Genoemde oorzaak van het niet halen van de doelstelling	relatie met crisis logisch onderbouwd	controleerbaar	juist	materieel
strengere bankvoorwaarden, een toenemend aantal koopkandidaten krijgt de financiering niet rond	ja	+	+	+
gedaald consumentenvertrouwen in de laatste twee jaar	ja	+	+	+
de tegenvallende verkoop aan zittende bewoners	deels	+	+	+
de oorspronkelijke doelstelling is te hoog ingezet, toezeggingen van de corporaties om woningen te verkopen komen lager uit dan de doelstelling van 7200, te weten op 6560	nee	+	+	+
stimulerende maatregelen van corporaties, in de vorm van uitbreiding van de verkoopvoorraad zijn te laat op gang gekomen.	nee	0	0	0
Het ontbreken van gemeenschappelijke communicatie en stimulering van de verkoop door de corporaties.	nee	+	+	0
veel aspirant kopers hebben voorkeur voor de betere gebieden en ook op de particuliere markt zijn veel bestaande woningen te koop.	nee	0	0	0
+ = voldoende - = onvoldoende 0 = beoordeling is niet mogelijk				

crisisgerelateerde oorzaken

Uit de omnibusenquête 2009 blijkt dat onder de in koop geïnteresseerde huurders het aandeel dat zegt de financiering van de koop niet rond te kunnen krijgen is toegenomen is van 3% in 2005 tot 10% in 2009.

De tweede crisisgerelateerde oorzaak, het gedaald consumentenvertrouwen, wordt bevestigd door cijfers van het CBS³³ die een dalende lijn in het

³² Eindkonklusies verkoop van corporatiewoningen 2006 t/m 2009, Notitie ten behoeve van Jaarverslag

Programma bestaande voorraad

³³ Website www.cbs.nl, geraadpleegd op 25 november 2009

consumentenvertrouwen laten zien in de periode 2007 tot en met 2009. Uit een interview met dS+V komt naar voren dat door dit dalend consumentenvertrouwen er minder mutaties zijn in de huurwoningen, waardoor minder huurwoningen beschikbaar zijn voor verkoop aan anderen dan de zittende huurders. Cijfers van het COS bevestigen die dalende mutatiegraad³⁴. De invloed van de dalende mutatiegraad op de doelstelling moet volgens dS+V worden gezien tegen de achtergrond dat meer dan 90% van de verkochte woningen aan anderen dan de zittende huurders wordt verkocht. Op grond van het bovenstaande kwalificeert de rekenkamer de genoemde oorzaak van het gedaald consumentenvertrouwen als materieel.

De verkoop aan zittende bewoners is niet meer dan 5 á 10%. Kopen blijkt volgens de notitie van dS+V vaak (op de korte termijn) niet voordeliger dan huren. De gestegen rente en de beperkte huurstijging spelen daarin een rol. De oorzaak dat de verkoop aan zittende huurders tegenvalt beoordeelt de rekenkamer als gedeeltelijk crisisgerelateerd. Uit de omnibusenquête 2009³⁵ blijkt dat er verschillende redenen zijn waarom huurders hun eigen huurwoning niet kopen. Dit betreft zowel redenen waarvan het aannemelijk is dat het gewicht daarvan door de economische crisis is toegenomen (zoals het niet kunnen krijgen van een hypotheek) als ook niet-crisisgerelateerde redenen zoals “er nog niet over te hebben nagedacht” om de woning te kopen³⁶.

niet aan de crisis gerelateerde oorzaken

Vier van de in genoemde notitie van dS+V vermelde oorzaken kwalificeert de rekenkamer als niet gerelateerd aan de economische crisis. Van één hiervan acht de rekenkamer het aannemelijk dat deze het behalen van de doelstelling negatief heeft beïnvloed. Volgens dS+V komen de toezeggingen van de corporaties om huurwoningen te verkopen opgeteld uit op 6560. Dat is bijna 9% lager dan de doelstelling van 7200. De rekenkamer kwalificeert op grond daarvan de invloed op het behalen van de doelstelling als materieel.

doelstelling 17b kleinschalige bedrijfsruimten

Het is niet vast te stellen of de economische crisis van invloed is geweest op het niet halen van doelstelling 17b gericht op het toevoegen van 35.000 m² bedrijfsruimte, bestemd voor kleinschalige bedrijvigheid, aan de voorraad, waarvan 25% bestemt voor de creatieve sector.

Per 1 januari 2006 was er nog geen voorraad kleinschalige bedrijfsruimte. Eind 2007 zou 15.000 m² toe gevoegd worden aan de voorraad en in de jaren 2008 en 2009 10.000 m² per jaar, waardoor het eindtotaal per 31-12-2009 op 35.000 m² uit zou moeten komen.

Het college geeft in de derde bestuursrapportage aan dat de doelstelling niet gehaald zal worden en noemt daarbij de economische crisis en de inperking van budgetten binnen het OBR als reden.

³⁴ Mutatiegraad sociale huurwoningen 2006 t/m 2008, ambtelijk ontvangen van het COS

³⁵ Brief COS aan dS+V d.d. 19 mei 2009, over resultaten omnibusenquête 2009, pagina 4 en 5

³⁶ Brief COS aan dS+V d.d. 19 mei 2009, over resultaten omnibusenquête 2009, pagina 4. onbekend

of verhuurder wil verkopen 37%, verhuurder wil niet verkopen 27%, Nog niet eerder over nagedacht

19%. Opgeteld is dit 37%+27%+19%=83%

crisis gerelateerde oorzaken

De kredietcrisis wordt in de derde bestuursrapportage genoemd als één van de twee redenen voor het niet halen van de doelstelling. Het project Hoogvlietse kerklaan (2.989 m²) dat eigenlijk in 2009 zou worden uitgevoerd, is volgens het college uitgesteld door de kredietcrisis. Uit interviews met het OBR blijkt dat de relatie met de crisis zou liggen in het feit dat de aannemer, die verantwoordelijk was voor de realisatie van dit project, failliet is gegaan. Dit faillissement zou volgens het OBR een gevolg zijn de kredietcrisis. Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat de aannemer die verantwoordelijk was voor het project Hoogvlietse Kerklaan in september 2009 failliet is verklaard. Op basis van de beschikbare informatie kon de rekenkamer niet vaststellen dat de economische crisis daarbij een, materiële, rol heeft gespeeld.

niet crisis gerealiseerde oorzaken

Een andere genoemde reden voor het niet halen van de doelstelling is de inperking van budgetten binnen het OBR. Ook hiervan heeft de rekenkamer de juistheid niet kunnen vaststellen door het ontbreken van informatie hierover.

bijlagen

bijlage 1 lijst met afkortingen

ASR	Audit Services Rotterdam
BVO	Bruto Vloer Oppervlak
COS	Centrum voor Onderzoek en Statistiek
CBS	Centraal Bureau voor Statistiek
dS+V	dienst Stedenbouw en Volkshuisvesting
DTZ	Debenham, Thouard, Zadelhoff
HOSTA	HOTel STATistieken
HTL	Hotel, Tourism and Leisure
IVI	Illegale Verblijfs Inrichting
JOS	Jeugd, Onderwijs en Samenleving
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
OBR	OntwikkelingsBedrijf Rotterdam
PAR	Per Available Room
PvA	Plan van Aanpak
SBAW	Stedelijk Bureau Ander Werk
SS	Stoom Schip
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
WWB	Wet Werk en Bijstand

bijlage 2 lijst met geraadpleegde bronnen

Bronnen:

- Brief COS aan dS+V d.d. 19 mei 2009, over resultaten omnibusenquête 2009, pagina 4 en 5
- Brief COS aan dS+V d.d. 19 mei 2009, over resultaten omnibusenquête 2009, pagina 4. onbekend of verhuurder wil verkopen
- Collegeprogramma 2006-2010
- Definitieboekje september 2007
- Definitieboekje september 2008
- Derde bestuursrapportage 2008, dec 2008
- DTZ Zadelhoff: Hotelvastgoed: nu 'boeken' Hotelsector sterk afhankelijk van vertrouwen in economie (26 november 2009)
- Eindkonklusies verkoop van corporatiewoningen 2006 t/m 2009, Notitie ten behoeve van Jaarverslag Programma bestaande voorraad
- Evaluatie uitvoering collegeprogramma 2006-2010 "De stad van aanpakken"
- HOSTA rapportages 2005 t/m 2008 (Hortwath HTL)
- Kerncijfers & Trends, Rotterdam 2009, p. 115-116
- Mutatiegraad sociale huurwoningen 2006 t/m 2008, ambtelijk ontvangen van het COS
- Notulen raadsvergadering 19 maart 2009
- Notulen raadsvergadering 9 juli 2009
- Omnibusenquête (COS)
- Plan Aanbod 2006 t/m 2009 (huur versus koop) 28-sep-09
- Plan van Aanpak Economische Crisis
- Rekenkamerrapport 'resultaten tellen, realisatie collegeprogramma in 2008'
- Rekenkamerrapport 'resultaten tellen, realisatie collegeprogramma in 2008'

Websites:

<http://statline.cbs.nl>

www.cbs.nl

www.werk.nl (macro economische verkenningen van het Centraal Planbureau en de regionale arbeidsmarktinfo: regio Zuid-West/Rijnmond van UWV/Werkbedrijf)

bijlage 3 lijst met geïnterviewde personen

Mw. R. Bouhalhoul	Senior beleidsadviseur, JOS
Dhr. M. te Brake	Programmabureau, dS+V
Dhr. J. Chong	Projectmedewerker, JOS
Mw. J. Drijfhout	Beleidsmedewerker, JOS
Dhr. J.A. Freie	Bouwcoördinator, OBR
Dhr. C.R.M. Hogervorst	Senior beleidsadviseur, dS+V
Dhr. F.L.J. de Jager	Team gebieden & binnenstad, OBR
Dhr. D. Lammerts van Bueren	Senior projectmedewerker, JOS
Mw. A.A. Pellearts	Programma-adviseur, dS+V
Mw. M. Selter	Team gebieden & binnenstad, OBR
Dhr. M.P.J. Suijker	Team beleid, OBR
Mw. C.A.J.M. Tubbing	Manager Haven en Industriecomplex, OBR

bijlage 1 overzicht realisatie collegeprogramma

sociaal

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
1	Taaltrajecten	20.000 Rotterdammers (bij voorkeur opvoeders, vrouwen en werkzoekenden) starten in deze collegeperiode een taaltraject gericht op participatie. Minimaal 70% van de taaltrajecten wordt succesvol afgerond.	20.000 Rotterdammers zijn een taaltraject gestart gericht op participatie. Minimaal 70% van de afgeronde trajecten is succesvol.
2A	Realisatie Brede Scholen	In 2010 zijn er in het basisonderwijs 45 Brede Scholen die leerlingen een programma van 6 uur extra per week bieden.	Bijstelling van de doelstelling (45 naar 33) is vastgesteld door raad in de derde bestuursrapportage 2009
2B	Extra programma's op school	In 2010 zijn er in het voortgezet onderwijs 25 scholen die gedurende drie of meer dagen per week open zijn van 8.00-17.00 uur met extra programma's voor leerlingen van de betreffende school en andere kinderen die in de wijk wonen waar de school staat, maar niet op de betreffende school zitten.	25 scholen die gedurende drie of meer dagen per week open zijn van 8.00-17.00 uur met extra programma's.
2C	Meer voor- en vroeg-schoolse educatie	80% van alle driejarigen maakt gebruik van een voorschoolse voorziening. Van de doelgroepkinderen die aan deze voorziening deelnemen, volgt 90% een programma voor- en vroegschoolse educatie.	80% / 90%
2D	Minder voortijdige schoolverlaters	In 2010 is het percentage voortijdige schoolverlaters, gemeten over het schooljaar 2007-2008, met 20% afgenomen ten opzichte van het in 2006 bekende percentage gemeten over schooljaar 2003/2004.	afname naar 19,1%
3A	A) Meer Rotterdammers aan het werk	In 2010 zijn 20.000 Rotterdammers méér aan het werk dan in 2006. (A) 10.200 naar werk vanuit de WWB	10.200 naar regulier werk vanuit de WWB
	B) Meer Rotterdammers aan het werk	In 2010 zijn 20.000 Rotterdammers méér aan het werk dan in 2006. (B) 3.750 participatieplaatsen	3.750 naar gemeenschapstaken/terugkeer banen
	C) Meer Rotterdammers aan het werk	In 2010 zijn 20.000 Rotterdammers méér aan het werk dan in 2006. (C) 4.500 sociale activering	4.500 naar sociale activering
	D) Meer Rotterdammers aan het werk	In 2010 zijn 20.000 Rotterdammers méér aan het werk dan in 2006. (d) extra stageplaatsen.	2.300 extra stageplaatsen
3B	Reductie aantal WWB-uitkeringen	Per 31 december 2009 is het aantal cliënten onder de 65 jaar met een bijstandsuitkering per saldo gedaald met 7.500.	28.500 op 31 december 2009
3C	Leven lang leren	1.000 werknemers in de marktsector (niet of deels door overheid gefinancierd) zijn in deze collegeperiode gestart met opscholing (A), waarvan 500 van het aantal opscholing is gekoppeld aan werkaanvaarding van de WWB (B).	(A) 500 werknemers in de marktsector (niet of deels door overheid gefinancierd) zijn in deze collegeperiode gestart met opscholing B) 500 van het aantal opscholing is gekoppeld aan werkaanvaarding van de WWB.
4A-1	Rendement schuldhulpverlening	Het percentage minnelijke schuldhulpverleningstrajecten stijgt van 8% in 2006 naar 17% in 2009.	Het percentage minnelijke schuldhulpverleningstrajecten stijgt van 17% in 2009 naar 20% in 2010.
4A-2	Bereik Kredietbank Rotterdam	Het aantal intakes stijgt van 4.000 in 2006 tot 5.600 in 2009.	5.600 intakes

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Prognose eindwaarde: 21.445, 71 % van de trajecten is succesvol.	gehaald	oncontroleerbaar	Van meer dan 20.000 taaltrajecten kan worden vastgesteld dat die gestart zijn. Het is niet te controleren hoeveel van deze trajecten succesvol afgerond zijn.
35 scholen	gehaald	gehaald	
29 scholen	gehaald	gehaald	
86% / 84%	bijna gehaald	bijna gehaald	Het percentage driejarigen dat gebruik maakt van de voorschoolse voorziening is 6%punt hoger dan het doel: echter het percentage doelgroepkinderen is 6%punt lager dan het doel. Hiermee is de doelstelling bijna gehaald.
minder dan 15,2% na afloop van het schooljaar 2007/2008.	gehaald	gehaald	
12.634	gehaald	gehaald	
3.820	gehaald	gehaald	
5.239	gehaald	gehaald	
2.800	gehaald	gehaald	
30.250 cliënten onder de 65 jaar met een bijstands-uitkering	niet gehaald	niet gehaald	Het doel is een reductie van 7.500. er is een reductie gerealiseerd van 5.800. dit is minder dan 80 procent van het doel.
A) 800 werknemers, B) 503 werknemers	gehaald	gehaald	
21,91% van het aantal intakes resulteert in een minnelijk schuldhelpverlenings-traject	gehaald	gehaald	Een percentage van 21% is juist. Hiermee is het doel gehaald.
5.047 intakes	bijna gehaald	bijna gehaald	De doelstelling is voor 90% gehaald.

sociaal

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
4B	Toename gebruik bijzondere bijstand	Tussen 2006 en eind 2010 neemt het bereik van de bijzondere bijstand toe van ongeveer 50% (32.000 huishoudens) naar 60% (38.400 huishoudens) van de doelgroep.	Een bereik van 57% van de doelgroep (60% eind 2010).
5A	Terugdringen dak- en thuisloosheid	Eind 2009 zitten 1.740 dak- en thuislozen die behoren tot de doelgroep (unieke personen) in een stabiele mix van wonen en zorg.	1.740 dak- en thuislozen
5B	Zorg en ondersteuning voor jongeren	1.200 multiprobleemgezinnen volgen in deze collegeperiode een begeleidingstraject.	1.200 multiprobleemgezinnen
6A	Bewonersinitiatieven (Rotterdam Idee)	Jaarlijks worden gemiddeld 100 bewonersinitiatieven beloond met een financiële bijdrage (startpremie) van maximaal € 5.000. Waar nodig wordt een idee-indiener in contact gebracht met een professionele organisatie of andere burgers die helpen bij het uitvoeren van haar of zijn idee.	300 genomineerde ideeën
6B	Straatagenda's	Het aantal gerealiseerde straatagenda's neemt toe van 250 in 2006 tot 500 in 2010.	430 straten met een straatagenda in 2009
6C	Lekker Fit	In 2009 hebben kinderen op minstens de helft van het aantal basisscholen deelgenomen aan het programma Lekker Fit	In 2009 hebben kinderen op minstens de helft van het aantal basisscholen deelgenomen aan het programma Lekker Fit.
6D	Meer sportparticipatie	De sportparticipatie is, in de gebieden waar het aandeel sporters het kleinst is, in november 2009 met tenminste 5% gestegen en in de overige gebieden tenminste gelijk gebleven ten opzichte van november 2005.	De sportparticipatie is, in de gebieden waar het aandeel sporters het kleinst is, in november 2009 met tenminste 5% gestegen en in de overige gebieden tenminste gelijk gebleven ten opzichte van november 2005.
6E	Cultuur in de Wijken	De deelname aan culturele en kunstzinnige activiteiten in de wijken is in 2009 met 10% gestegen ten opzichte van 1-1-2007.	10%

veilig

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
7A	Wijkveiligheid (probleemwijken)	Met ingang van 2010 zijn er geen onveilige of probleemwijken meer in Rotterdam.	Met ingang van 2010 zijn er geen onveilige of probleemwijken meer in Rotterdam.
7B	Wijkveiligheid (veiligheidsindex)	Met ingang van 2010 scoort elke wijk tenminste even hoog op de Veiligheidsindex als in 2006.	Met ingang van 2010 scoort elke wijk tenminste even hoog op de Veiligheidsindex als in 2006.
7C	Wijkveiligheid (hotspots)	In 9 gebieden met cumulatieve problemen is de hotspotsaanpak toegepast.	9 hotspotgebieden

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Het bereik van de bijzondere bijstand ligt eind 2009 tussen de 51,6% - 57%.	bijna gehaald	bijna gehaald	Het bereik van de bijzondere bijstand zal tussen de 51,6 en 57% liggen.
1.451 dak- en thuislozen	bijna gehaald	bijna gehaald	De doelstelling is voor 84% behaald.
1.700 multiprobleemgezinnen	gehaald	gehaald	
300 bewonersinitiatieven zijn door de jury van RotterdamIdee genomineerd voor een startpremie van maximaal € 5.000.	gehaald	gehaald	
430 straten met een straatagenda.	gehaald	gehaald	
	gehaald	gehaald	
Afwachten VTO 2009 Het VTO 2007 wijst uit dat de sport-participatie in vijf deelgemeenten niet is gehaald en in de overige wel.	oncontroleerbaar	oncontroleerbaar	Geen resultaat verantwoord: in de prognose en 3e kwartaal: VTO (vrijetijdsomnibus van het COS) is nog niet beschikbaar.
De deelname aan culturele en kunstzinnige activiteiten in de wijken is in 2009 met 24,9 % gestegen tov 1-1-2007.	gehaald	oncontroleerbaar	De registratie over 2009 kan geen afdoende zekerheid bieden. Per januari 2010 wordt een nieuw registratiesysteem ingevoerd dat deze zekerheid wel moet kunnen bieden.

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Uitkomsten over 2009 beschikbaar bij verschijnen Veiligheidsindex 2010 (februari 2010).	oncontroleerbaar	oncontroleerbaar	De veiligheidsindex verschijnt in februari 2010. Voorgaande jaren werd de doelstelling niet gehaald.
Uitkomsten over 2009 beschikbaar bij verschijnen Veiligheidsindex 2010 (februari 2010).	oncontroleerbaar	oncontroleerbaar	De veiligheidsindex verschijnt in februari 2010. Voorgaande jaren werd de doelstelling niet gehaald.
Op ten minste 3 van de 4 elementen is inzet gepleegd onder regie van de stadsmarinier	gehaald	gehaald	

veilig

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
7D	Schoon	Het gemiddelde schoonniveau in Rotterdam is structureel 4 of hoger (op een schaal van 1 t/m 5). In 2010 scoren maximaal 10 wijken van de 77 wijken gemiddeld onder niveau 4.	67 wijken scoren een 4 of hoger
7E	Heel	In 2010 is de score op het gebied van heel gemiddeld 3,5 voor alle wijken. Geen enkel meetpunt in de stad scoort bij twee of meer opeenvolgende metingen lager dan 3 (op een schaal van 1 tot 5) ten gevolge van dezelfde oorzaak.	0 meetpunten
8A	PGA Volwassenen	Per jaar zijn de 450 meest overlastgevende en/of criminele volwassen personen in een PGA-traject geplaatst.	per jaar 450 in een traject geplaatst. Eind 2009 zijn minimaal 1.350 personen in een PGA-traject geplaatst.
8B	PGA Jeugd	Jaarlijks worden ten minste 1.500 jongeren tot 23 jaar van wie (via DOSA, justitieel casusoverleg of de Jongvolwassenenpak) is vastgesteld dat ze in aanmerking komen voor de PGA-Jeugd, in een PGA-traject geplaatst.	1.500 jongeren
8C	PGA Antillianen	Er bevinden zich continu 700 Antillianen per jaar in een PGA-traject.	continu 700
9A	Bestrijding illegale bewoning	Illegale woonvorming (IWW voorheen 'Buza') 100% van de meldingen, die mogelijk een illegale woonvorming betreft, wordt in behandeling genomen, waarvan 90% binnen 10 werkdagen, met als doel het beëindigen van de illegale situatie.	alle meldingen worden in behandeling genomen waarvan 90% binnen 10 werkdagen
9B	Bestrijding hennepkwekerijen	Iedere melding bij het Hennepteam, die mogelijk een illegale hennepkwekerij betreft, wordt binnen één werkdag in onderzoek genomen, met als doel het beëindigen van de illegale situatie.	100% meldingen wordt tijdens werkdagen binnen 24 uur in onderzoek genomen
9C	Terugbrengen illegale verblijfsinrichtingen	100% van de meldingen, die mogelijk een illegale verblijfsinrichting betreft, wordt in behandeling genomen, waarvan 90% binnen 10 werkdagen, met als doel het beëindigen van de illegale situatie.	alle meldingen worden in behandeling genomen 90% binnen 10 werkdagen
9D	Bestrijding illegale woonvorming	Illegale bewoning (Handhaven huisvestingsvergunning) 100% van de meldingen, die mogelijk een illegale bewoning – zonder huisvestingsvergunning - betreft, wordt in behandeling genomen, waarvan 90% binnen 10 werkdagen, met als doel het beëindigen van de illegale situatie.	alle meldingen worden in behandeling genomen 95% binnen 10 werkdagen
10	Veilig Ondernemen	Met ingang van 2010 voelt 85% van de ondernemers zich nooit onveilig in de vestiging. 80% van de ondernemers voelt zich nooit onveilig in de omgeving van de vestiging. In geen enkele deelgemeente zijn deze percentages lager dan respectievelijk 80% en 70%.	85% ondernemers in R'dam nooit onveilig in vestiging 80% ondernemers in R'dam nooit onveilig in omgeving

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Alle wijken scoren gemiddeld een 4 of hoger (met een gemiddelde score van 4,5).	gehaald	gehaald	
0 meetpunten scoren bij twee of meer opeenvolgende metingen lager dan 3 (ten gevolge van dezelfde oorzaak) en alle wijken hebben op het gebied van 'heel' een score van gemiddeld 3.5	gehaald	gehaald	
2008: 477 personen in een traject 2009: 550 personen in een traject In totaal zijn over de periode 1.604 personen in een traject geplaatst	gehaald	gehaald	
2008 1.702 trajecten DoSA: 1.213 trajecten JCO/JOVO: tenminste 53 Gezinnen in begeleiding: 240 Totaal 2009: 1.506 trajecten	gehaald	bijna gehaald	1.266 trajecten heeft de rekenkamer met zekerheid kunnen vaststellen. Dit geldt niet voor 240 gezinnen in begeleiding; die waren niet controleerbaar
1043 Antillianen zaten in 2009 in een PGA-traject	gehaald	oncontroleerbaar	De dienst kan niet aantonen dat er gedurende het jaar continu 700 personen in een traject zaten
Jan t/m dec: 180 meldingen waarvan iets meer dan 75% binnen 10 werkdagen in behandeling zal worden genomen	bijna gehaald	bijna gehaald	Het behaalde percentage is met 83% te laag voor het geheel behalen van de doelstelling.
Jan t/m dec: 1.000 meldingen waarvan 99% binnen 24 uur in onderzoek zal worden genomen	gehaald	gehaald	
Jan t/m dec: 1.100 meldingen waarvan 92% binnen 10 werkdagen in behandeling zal worden genomen	gehaald	oncontroleerbaar	De verantwoorde totalen kloppen niet: verkeerd invoeren van data in het systeem, afwijkingen tussen fysieke en digitale dossiers, dossiers die onterecht mee zijn geteld.
Jan t/m dec: 200 meldingen waarvan 95% binnen 10 werkdagen in behandeling zal worden genomen	gehaald	gehaald	
77% ondernemers in R'dam nooit onveilig in vestiging 73% ondernemers in R'dam nooit onveilig in omgeving	bijna gehaald	niet gehaald	In minder dan 80% van de deelgemeenten komt het voor dat ten minste 80% van de ondernemers zich nooit onveilig voelt in vestiging.

veilig

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
11A	Bevorderen sociale veiligheid openbaar vervoer	In 2010 waarden reizigers de sociale veiligheid in het openbaar vervoer (van de RET) tenminste met een 7,5 in de voertuigen en tenminste met een 7,3 in de stations / haltes. De waardering van personeelsleden van de sociale veiligheid in en rond de voertuigen is in 2010 gestegen tot 6,5.	In 2010 waarden reizigers de sociale veiligheid in het openbaar vervoer (van de RET) tenminste met een 7,5 in de voertuigen en tenminste met een 7,3 in de stations/haltes. De waardering van personeelsleden van de sociale veiligheid in en rond de voertuigen is in 2010 gestegen tot 6,5.
11B	Afname aantal geregistreerde incidenten	Met ingang van 2010 is het aantal geregistreerde incidenten in tram en bus 25% lager dan in 2004, in de metro 20%. Alle 'overige incidenten' zijn ook 25% lager dan in 2004.	Met ingang van 2010 is het aantal geregistreerde incidenten in tram en bus 25% lager dan in 2004, in de metro 20%. Alle 'overige incidenten' zijn ook 25% lager dan in 2004.

wonen

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
12A	Woningbouwproductie	In de periode 2006 tot en met 2009 wordt gestart met de bouw van 12.800 nieuwbouwwoningen (3.200 per jaar), waarvan: 4.500 grondgebonden woningen, 1.500 specifieke ouderenwoningen, 2.200 woningen in de binnenstad (inclusief Kop van Zuid) en 500 betaalbare woningen voor starters in en om de binnenstad.	De bouw van 12.800 nieuwbouwwoningen (3.200 per jaar), waarvan: (A) 4.500 grondgebonden woningen (B) 1.500 specifieke ouderen woningen (C) 2.200 woningen in de binnenstad (inclusief Kop van Zuid) (D) 500 betaalbare woningen voor starters in en om de binnenstad.
12B	Startersleningen	In de periode 2007 tot en met 2009 worden 400 startersleningen verstrekt aan kopers van koopwoningen.	400 leningen
13A	Verbetering particuliere woningequivalenten	In 2006 tot en met 2009 wordt gestart met de verbetering van 5.000 particuliere woningequivalenten.	5.000 woningen
13B	Verbetering corporatiewoningen	In 2006 tot en met 2009 wordt gestart met de verbetering van 4.500 corporatiewoningen.	4.500 corporatiewoningen

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Nieuwe resultaten voor reizigerstevredenheid in 2009 en voor personeelstevredenheid in 2009 worden pas medio 2010 bekend.	oncontroleerbaar	oncontroleerbaar	De resultaten zijn nog niet bekend.
Prognose heel 2009 t.o.v. heel 2004: Metro: 4.964(-25%) Tram: 1.969 (+8%) Bus: 717 inc. (+12%)	oncontroleerbaar	niet gehaald	De resultaten zijn bekend en zijn behalve voor de metro verslechterd ten opzichte van beginsituatie. Ook het totaal aantal incidenten is minder afgenomen dan beoogd (64% van het doel). Hier is een verklaring voor die de burgemeester en de wethouder ook aan de raad hebben gegeven: er worden meer incidenten geregistreerd door meer cameratoezicht, door meer klantcontact met RET-toezichthouders en door een groter aanbod openbaar vervoer (briefnrs. 09GR1721 en 1721a).

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Totaal woningbouwprogramma 11.381 (A) Grondgebonden woningen 4.081 (B) Ouderen woningen 881 (C) Woningen in binnenstad 1.801 (D) Woningen voor starters 445	bijna gehaald	bijna gehaald	De Rekenkamer Rotterdam heeft van 11.381 vastgesteld dat ze gebouwd zijn. Dat is meer dan 80% van het doel. 3 van de 4 subdoelstellingen zijn bijna gehaald, ouderenwoningen is niet gehaald.
Prognose is ca. 50 verstrekkingen per eind 2009 (dd 14 okt 35 verstrekkingen, 9 offertes en 4 goedgekeurde aanvragen).	niet gehaald	niet gehaald	
Prognose stand per 31-12-2009: voor 5.500 woningen gestart met verbetering en 7 beschikkingen historische gevelwanden afgegeven.	gehaald	gehaald	
De prognose voor 2006 t/m 4e kwartaal 2009 bedraagt ca 5.810 woningen.	gehaald	gehaald	

wonen

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
14	Verkoop huurwoningen	Van 2006 tot en met 2009 worden 7.200 bestaande Rotterdamse huurwoningen uit het bezit van corporaties of intermediaire organisaties verkocht ten behoeve van eigen bewoning.	7.200 huurwoningen
15A	Kindvriendelijke wijken	In 2010 zijn ten minste 7 van de 11 geselecteerde Rotterdamse wijken aantoonbaar kindvriendelijker doordat zij alle 7 een hoger cijfer scoren op de Monitor Kindvriendelijke wijken ten opzichte van de nulmeting eind 2008.	In 2010 zijn ten minste 7 van de 11 geselecteerde Rotterdamse wijken aantoonbaar kindvriendelijker doordat zij alle 7 een hoger cijfer scoren op de Monitor Kindvriendelijke wijken ten opzichte van de nulmeting eind 2008.
15B	Terugbrengen selectieve migratie	Eind 2009 is de selectieve migratie in de gebieden die vallen onder het Pact op Zuid afgenomen met 20% ten opzichte van 2006. Uiteindelijk doel is dat de selectieve migratie in 2016 tot nul is teruggebracht.	Eind 2009 is de selectieve migratie in de gebieden die vallen onder het Pact op Zuid afgenomen met 20% ten opzichte van 2006.
16	Verbetering fietsroutes	20 strekkende kilometers fietsvoorziening (fietspaden, fiets(suggestie)stroken, fietsstraten), die onderdeel uitmaken van het Rotterdamse fietsnetwerk en op dit moment kwalitatief onvoldoende zijn, zullen op 31 december 2009 op een landelijk vastgesteld kwaliteitsniveau zijn gebracht.	20 km totaal

economie

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
17A	Oplevering bouwrijpe grond voor bedrijfs-huisvesting	12,5 ha. businesspark wordt in deze collegeperiode bouwrijp gemaakt.	12,5 ha.
17B	Kleinschalige bedrijfsruimten	Minimaal 35.000 m2 (BVO) bestemd voor kleinschalige bedrijvigheid, worden aan de voorraad toegevoegd, waarvan 25% voor de creatieve sector.	35.000m2
18A	Sanering regelgeving	Eind 2008 is 25% van de Rotterdamse vergunningen geheel of gedeeltelijk geschrapt of vervangen door minder belastende regels.	25%
18B	Verlaging administratieve lastendruk voor ondernemers	In 2010 is de gemeentelijke administratieve lastendruk voor ondernemers met 15% gedaald.	daling 15%
19A	Participaties in vernieuwende bedrijven	Er komen in deze collegeperiode minimaal 30 participaties in vernieuwende bedrijven.	30 participaties

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Prognose voor 3e en 4e kw ca 500 verkopen. De prognose voor het eindtotaal 2006 t/m 2009 bedraagt ca 5.684 verkochte huurwoningen	niet gehaald	niet gehaald	
Minimaal 7 wijken hebben een hogere totaalscore.	gehaald	gehaald	
Vestigend: 25% Vertrekkend: 11%	bijna gehaald	bijna gehaald	De selectieve migratie moest zijn afgenomen met 20% voor vestigers en vertrekkers. De selectieve migratie is afgenomen met 10 % voor vestigers en met 28% voor vertrekkers. Dit is gebaseerd op gegevens die begin januari 2010 beschikbaar zijn gekomen. Hiermee is de doelstelling bijna gehaald.
De eindstand is dat 20,4 km extra fietspad is gerealiseerd. Daarbovenop is, voortvloeiend uit reguliere projecten onderhoudsplanningen, 9,3 km aangelegd, zodat de totale realisatie 29,7 km bedraagt.	gehaald	gehaald	De Rekenkamer gaat uit van een realisatie van 20,2 kilometer. De 9,3 kilometer die daar bovenop is aangelegd vallen onder de reguliere activiteiten en tellen niet mee voor de college-doelstellingen. Desondanks is met 20,2 kilometer het doel gehaald.

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
Afhandeling van groot aantal zienswijzen leidt tot verdere vertraging, na eerdere vertraging door uitspraak Raad van State, in het vaststellen van het bestemmingsplan.	niet gehaald	niet gehaald	Het daadwerkelijk bouwrijp maken van de grond vindt plaats na de vaststelling van het bestemmingsplan. Dat is voorzien in 2010.
32.507 m2 is aan de voorraad toegevoegd.	bijna gehaald	bijna gehaald	De doelstelling is bijna gehaald: 93% is gerealiseerd.
Doelstelling reeds in 2008 behaald, 52% van de vergunningen is geschrapt.	gehaald	gehaald	
Minimaal 36%, eindmeting wordt uitgevoerd in het eerste kwartaal 2010.	gehaald	gehaald	
Medisch: 1 à 2 participaties in 2009 gerealiseerd. Totaal cumulatief komt dan op 6 à 7. Creatief: 0 participaties, maar wel 1 à 2 leningen.	niet gehaald	niet gehaald	Het doel is voor 23% gerealiseerd. De verantwoorde leningen vallen niet onder de doelstelling.

economie

doelstelling- nummer	doelstellingnaam	beoogd resultaat	mijlpaal hele periode
19B	Nieuwe buitenlandse bedrijven	Er komen in deze collegeperiode 25 nieuwe internationale ondernemingen, welke zich dankzij actieve betrokkenheid van de dienst in Rotterdam vestigen.	25 nieuwe internationale ondernemingen
20	Meer hotelovernachtingen	1,1 miljoen hotelovernachtingen in 2010.	1.1 mln
21A	Kansenzones	In de door het college vast te stellen/vastgestelde gebiedsuitbreidingen in de kansenzones wordt in deze collegeperiode € 45 miljoen investeringen uitgelokt bij ondernemers en vastgoedeigenaren die een investeringspremie Kansenzones hebben ontvangen en worden 150 startende ondernemers ondergebracht in de vastgoedpilots.	In de door het college vast te stellen/vastgestelde gebiedsuitbreidingen in de kansenzones wordt in deze collegeperiode € 45 miljoen investeringen uitgelokt bij ondernemers en vastgoedeigenaren die een investeringspremie Kansenzones hebben ontvangen en worden 150 startende ondernemers ondergebracht in de vastgoed-pilots.
21B	Nieuwe Bedrijven-VerbeterGebieden	Er komen in deze collegeperiode 30 nieuwe BedrijvenVerbeterGebieden.	Er komen in deze collegeperiode 30 nieuwe BedrijvenVerbeter-Gebieden.
22A	Schoon gemeentelijk wagenpark	In 2010 bestaat minimaal 75% van het aantal dan aanwezige dienstvoertuigen in het gemeentelijke wagenpark uit schone voertuigen.	In 2010 bestaat minimaal 75% van het aantal dan aanwezige dienstvoertuigen in het gemeentelijke wagenpark uit schone voertuigen.
22B	Luchtkwaliteit	Met ingang van 2010 zijn bij alle maatregelen in het kader van de benchmark 'de Tien voor Lucht' concrete projecten uitgevoerd	10 maatregelen concrete projecten
22C	Milieuvergunningen en -controles	Er is een adequaat niveau van vergunningverlening en handhaving: om dit te bereiken zijn er jaarlijks 770 regulerende acties en 7.700 controles nodig.	770 regulerende acties 7700 controles.
23A	Bevorderen autobereikbaarheid binnenstad	Een gemiddelde rijsnelheid van minimaal 25 km/h op alle hoofdvalswegen in beide richtingen, behalve daar waar de aansluiting op de rijkswegen dit onmogelijk maakt.	25km/u op alle hoofdwegen
23B	Bevorderen P&R	Het uitbreiden van parkeerplaatsen voor Parkeer & Reis (P&R) en het verhogen van het gebruik van de P&R voorzieningen: · Er komen 2.500 nieuwe parkeerplaatsen voor P&R · De bezettingsgraad van de parkeerplaatsen op de huidige P&R-voorzieningen bedraagt gemiddeld minimaal 80% · De bezettingsgraad van de parkeerplaatsen op de nieuwe P&R-voorzieningen bedraagt gemiddeld minimaal 50%.	Het uitbreiden van parkeerplaatsen voor Parkeer & Reis (P&R) en het verhogen van het gebruik van de P&R voorzieningen: (A) Er komen 2.500 nieuwe parkeerplaatsen voor P&R. (B) De bezettingsgraad van de parkeerplaatsen op de huidige P&R-voorzieningen bedraagt gemiddeld minimaal 80%. (C) De bezettingsgraad van de parkeerplaatsen op de nieuwe P&R-voorzieningen bedraagt gemiddeld minimaal 50%.

realisatie college	kleur college	kleur rekenkamer	motivatie kleur rekenkamer
58 nieuwe buitenlandse vestigingen.	gehaald	gehaald	
924.000 hotelovernachtingen	bijna gehaald	bijna gehaald	924.000 is meer dan 80% van de doelstelling. In feite is er echter geen stijging van 10% gerealiseerd maar zelfs een daling ten opzichte van de nulmeting (1 miljoen overnachtingen) in 2007.
Het bedrag uitgelokte investeringen zal zich tot eind 2009 stabiliseren op het huidige niveau, rond 48,5 mln. Het aantal starters zal ook stabiel blijven op ongeveer 66. Toevoeging van nieuwe starters kan alleen gerealiseerd worden doordat in de vastgoedpilots gevestigde starters gaan verhuizen naar buiten de vastgoedpilots en hun ruimte wordt ingevuld door nieuwe starters.	bijna gehaald	oncontroleerbaar	Deze doelstelling bestaat uit twee onderdelen. Het eerste is uitgelokte investeringen, hiervan is 82% behaald. Het tweede is het aantal startende ondernemingen, dit wordt niet goed geregistreerd. Hierdoor is het resultaat oncontroleerbaar.
Minstens 47 BedrijvenVerbeter-Gebieden zijn gerealiseerd.	gehaald	gehaald	
75% van het aantal aanwezige voertuigen in het gemeentelijk wagenpark is een schoon voertuig.	gehaald	gehaald	
Op negen maatregelen zijn concrete projecten uitgevoerd.	bijna gehaald	bijna gehaald	Het doel is op 1 maatregel na niet gehaald.
770 regulerende acties 7.700 controles.	gehaald	gehaald	
De prognose is dat de snelheid niet wordt gehaald op twee van de zeven bundels: Schiekade/Schieweg en Stadhoudersweg.	niet gehaald	niet gehaald	De gemiddelde snelheid van tenminste 25 kilometer per uur op alle hoofdwegen is niet gehaald.
(A) Het totaal aan opgeleverde nieuwe P+R-plekken komt uit op 877. (B) De gemiddelde bezetting van bestaande locaties is ca. 84%. Dit deel van de target is daarmee gehaald. (C) De gemiddelde bezetting van de nieuwe locaties is ca. 63%. Dit deel van de target is daarmee gehaald.	niet gehaald	niet gehaald	Het aantal nieuwe P&R parkeerplaatsen is 877, het doel was 2.500. de twee andere elementen zijn wel gehaald: de bezettingsgraad van P en R parkeerplaatsen. De rekenkamer vindt al met al dat deze doelstelling niet is gehaald.

